

LA PERCEPCIÓ DE LA SOCIETAT ANDORRANA ENVERS LA QÜESTIÓ DE L'AVORTAMENT

UNA PRÀCTICA PENADA EN EL CODI PENAL DEL COPRINCIPAT

Ot Guillemet Fages

Treball tutoritzat per Esther Oliver Perez

Grau en Sociologia

LA PERCEPCIÓ DE LA SOCIETAT ANDORRANA ENVERS L'AVORTAMENT

Resum. Actualment, la interrupció de l'embaràs a Andorra és una pràctica que està castigada amb penes de fins a tres anys de presó. La figura del copríncep episcopal impedeix la regulació d'una pràctica que s'oposa a la concepció cristiana de la dona com a procreadora, a la vegada que els discursos conservadors dels dirigents amenacen amb una desintegració del sistema polític andorrà en cas de legalització. Aquest estudi analitza la percepció de la societat andorrana envers l'avortament mitjançant la realització d'un qüestionari i diferents entrevistes, a partir dels quals s'ha comprovat que les dones presenten un major grau de sensibilització envers la interrupció de l'embaràs i que variables com el sentiment religiós, el nivell d'ingressos o la ideologia condicionen aquesta percepció. Altrament, el relat de dos testimonis ha permès evidenciar el control social que pateixen les dones andorranes per part de les institucions polítiques, religioses i mèdiques del país, que restringeixen la gestió del cos femení tot impeding l'assoliment d'un estadi d'alliberament sexual per a la dona.

Paraules clau: *avortament, control social, gestió del cos femení, alliberament sexual.*

THE PERCEPTION OF ANDORRAN SOCIETY REGARDING ABORTION

Abstract. Currently, the interruption of pregnancy in Andorra is a practice punished with sentences of up to three years in prison. The figure of the episcopal co-prince prevents the regulation of a practice that is opposed to the Christian conception of women as a procreator, while the conservative discourses of the leaders threaten a disintegration of the Andorran political system in case of legalization. This study analyzes the perception of Andorran society regarding abortion by conducting a questionnaire and different interviews, from which it has been shown that women have a greater degree of awareness about the interruption of pregnancy and that indicators such as religious feeling, income level or ideology condition this perception. In addition, the testimony of two witnesses has demonstrated the social control suffered by Andorran women by political, religious and medical institutions of the country, which restrict the management of the female body while preventing sexual freedom for women.

Keywords: *abortion, social control, management of the female body, sexual freedom.*

Índex

1. Introducció.....	pàg. 3
1.1. Contextualització política: l'avortament en la Constitució.....	pàg. 4
1.2. El coprincipat com a sistema polític	pàg. 5
2. Marc teòric	pàg. 6
3. Metodologia	pàg. 10
4. Anàlisi dels resultats	pàg.14
4.1. Anàlisi bivariada	pàg.15
4.2. Taules encreuades	pàg. 17
4.3. Índex d'avortament	pàg.25
4.4. Anàlisi de les entrevistes	pàg. 27
5. Conclusions	pàg. 34
6. Bibliografia	pàg. 35
7. Annexes	pàg. 36

1. Introducció

Actualment la interrupció de l'embaràs a Europa està permesa a gairebé tot el territori del vell continent, tot i que existeixen certes variacions i diferències en funció de la legislació vigent de cada país. Des dels inicis del segle XX, amb la Unió Soviètica com el primer Estat en legalitzar l'avortament, fins a l'actual liberalització de la legislació de la interrupció de l'embaràs a Irlanda, el dret a l'avortament ha estat una reivindicació que els Estats europeus han anat incorporant de forma progressiva en les seves constitucions (cal destacar que aquesta tendència es dona sobretot en països occidentals si s'analitza el fenomen a escala mundial). No obstant, casos com el de Malta o Andorra, demostren que encara hi ha zones a Europa en les que s'exerceix un control social per part de certes institucions envers la gestió del cos de la dona, criminalitzant-les i obligant-les a optar per alternatives que sovint comporten efectes negatius de caire físic i moral per a la seva persona. Tant en el territori maltès com en l'andorrà, la interrupció de l'embaràs està castigada amb penes de presó per a les dones que el practiquin i d'inhabilitació per a les professionals que el duguin a terme, dibuixant un context en el que tant les dones com les professionals del món de la medicina es veuen restringides a l'hora d'actuar en una situació d'aquesta naturalesa. L'argumentari que sorgeix de les institucions polítiques i religioses per mantenir i justificar aquesta mesura vigent, sovint es basa en l'amenaça que suposaria per a la estabilitat sociopolítica del país la legalització de l'avortament. Tot i això, són cada vegada més les veus que s'incorporen a les reivindicacions d'un dret fonamental per a la dona com és el d'avortar, tot reclamant un replantejament de certes lleis i articles que restringeixen el poder de decisió i gestió del propi cos femení.

Davant aquesta situació, aquest estudi proposa analitzar quina és la percepció de la societat andorrana envers la qüestió de l'avortament al país, actualment castigat amb penes d'arrest per a les dones que el practiquin. Altrament, també es pretén mostrar més concretament quina és l'opinió de dones andorranes en relació a la situació de la interrupció de l'embaràs al Principat. A partir de relats de vivència personal i d'experiències relacionades amb l'avortament és pretén donar veu a casos de dones que han viscut de primera mà els efectes de la legislació andorrana vigent. Abans d'iniciar l'anàlisi del contingut de l'estudi que es proposa, convindria fer un petit repàs a la història d'Andorra i una contextualització de l'avortament per tal d'entendre l'actual situació d'aquest fenomen.

1.1. Contextualització política: l'avortament en la Constitució

L'any 1993 es redacta la Constitució Andorrana en la qual es reconeix plenament el dret a la vida en totes les seves etapes¹, deixant clara la postura de les institucions davant aquesta qüestió. Altrament, el Codi Penal d'Andorra recull que la interrupció de l'embaràs serà considerada com a delictes contra la vida prenatal i castiga amb penes d'arrest a aquelles dones que el practiquin². A més a més, el Codi Penal també fa referència a les penalitzacions envers els facultatius que practiquin l'avortament, amb penes de presó i inhabilitació per un període de temps de fins a cinc anys³.

Per tant, es pot afirmar que aquelles dones andorranes que pateixin violacions, embarassos no desitjats, que tinguin un risc de salut durant el transcurs de l'embaràs, malformacions de fetus... quedaran desemparades de manera legítima davant l'Estat. L'única mesura que s'aplica i es contempla per tal de pal·liar aquesta situació és la de destinar a les dones que desitgin o necessitin avortar (en cas d'urgència) cap a les grans ciutats més properes de França o Espanya i cobrir una petita part del cost del tractament a través de les cotitzacions de la seguretat social del país. Això demostra una desvinculació per part de l'Estat en relació als efectes morals, físics, psicològics, laborals i econòmics que suposa el tractament i el desplaçament per a les dones andorranes que desitgen o necessiten avortar, ja que a banda de privar-les d'un dret relatiu a la gestió del cos femení i de criminalitzar-les per avortar, l'Estat no dota de recursos els pocs serveis destinats a tractar qüestions d'interrupció d'embarassos al país i ni tan sols es preocupa de fer un seguiment mèdic o psicològic a les dones que hagin passat per un avortament, vulnerant d'aquesta manera un dret fonamental per a la dona.

¹ Constitució Andorrana (art. 8.1): *La Constitució reconeix el dret a la vida i la protegeix plenament en les seves diferents fases.*

² Codi Penal d'Andorra (art. 108.2): *La dona que produeixi el seu avortament o consenti que una altra persona l'hi provoqui ha de ser castigada amb pena d'arrest.*

³ Codi Penal d'Andorra (art. 108.1): *El qui produeixi l'avortament d'una dona amb el seu consentiment ha de ser castigat amb pena de presó de tres mesos a tres anys i inhabilitació per exercir qualsevol professió sanitària per un període fins a cinc anys.*

1.2. El coprincipat com a sistema polític

Per comprendre la naturalesa i el tarannà conservador de la Constitució i del Codi Penal Andorrà en relació al dret a l'avortament, convé realitzar un cop d'ull al sistema polític andorrà i les seves característiques històriques. Andorra és una democràcia parlamentària que s'organitza sota un sistema de coprínceps on el president de la República Francesa i el Bisbe de la Seu d'Urgell actuen com a caps d'estat. Aquesta lògica d'estructura política que defineix a Andorra es remunta en els conflictes de finals del segle XI entre els comtes de Foix i els bisbes d'Urgell, conflictes que es van resoldre amb la signatura dels pariatges a finals del segle XIII, uns tractats en els quals s'establia un principi de repartiment feudatari en el que intervenien el Bisbe d'Urgell i el de Comte de Foix. Amb el pas del temps, però, l'església va acabar compartint el coprincipat amb descendents del Comte de Foix, que després van ser Reis de Navarra i Reis de França fins arribar a la figura de l'actual president de la República Francesa. D'aquesta manera els dos coprínceps han actuat fins l'actualitat com a caps d'estat d'Andorra de manera simbòlica, tot i que casos com el de l'avortament denoten una certa influència a l'hora de legislar o modificar la Constitució. En aquest cas, el bisbat sempre s'ha posicionat completament contrari a la despenalització de l'avortament, evidentment per motius religiosos. Fins i tot el papat ha advertit a Andorra que en cas que es legalitzés l'avortament al coprincipat, el bisbe es veuria obligat a abdicar del seu càrrec.

Davant aquesta situació, el discurs imperant que es transmet des del govern i les institucions és que la legalització de l'avortament suposaria una amenaça per a la estabilitat sociopolítica del país i les úniques propostes que sorgeixen segueixen apuntant en destinar a les dones que desitgin o necessitin avortar cap a l'estranger. Les paraules de l'excap de Govern Òscar Ribas Reig (2018) caracteritzen perfectament aquesta retòrica:

El nostre Estat és feble. No és ni una potència militar ni econòmica. I és aquesta feblesa de la nació i de l'Estat que l'articula jurídicament, la que, per mantenir-se sense trencar-se, obliga a la consolidació de les institucions històriques i dels factors tradicionals de cohesió. És el coprincipat constitucional, amb un cap d'Estat d'una gran nació i una important jerarquia de l'Església catòlica, la forma de govern que

garanteix l'estabilitat i la legitimitat històrica, valors bàsics per generar la confiança imprescindible a dins i a fora en les institucions democràtiques andorranes.

En aquest context i després d'haver passat unes eleccions generals en les que per primera vegada s'ha parlat sobre la qüestió, la societat andorrana, impregnada pels valors feministes que es respiren últimament amb més força per Europa (Touraine, 2005), comença a reivindicar canvis en la legislació envers la interrupció de l'embaràs. Les principals forces que intervenen en aquestes reivindicacions que persegueixen visualitzar i solucionar el conflicte són els diferents col·lectius feministes presents al país i alguns partits polítics que defensen i promouen la despenalització de l'avortament. No obstant, es tracta d'un dret no reconegut a Andorra que encara sent la pressió dels valors més religiosos i conservadors presents en els organismes de poder del país.

2. Marc teòric

El paradigma a partir del qual s'enfoca aquest estudi és el feminisme dialògic (Goienetxea, 2016), el qual permet tractar la temàtica de l'avortament tot considerant els diferents punts de vista que puguin existir. El feminisme dialògic persegueix la reivindicació de les dones a nivell global, superant totes aquelles barreres imposades per qüestions de cultura, classe social, aspectes educatius, laborals i socials. El seu principal objectiu és unificar les demandes dels col·lectius feministes en una agenda global que vetlli pels drets de les dones, per tal que les reivindicacions que emanen del moviment es facin més fortes davant la voluntat de dispersar l'acció col·lectiva vigent per part de les estructures de poder.

Aquest paradigma sorgeix per combatre, principalment, les aportacions fetes per part del feminisme de la igualtat i la diferència, per tal de qüestionar algunes de les actuals perspectives feministes que distorsionen l'objectiu real del moviment. Altrament, Goienetxea pretén visualitzar les diferències que s'han produït al llarg de la història dins els moviments feministes a causa de les desigualtats, explicant que sempre han estat dones

blanques de classe alta i amb estudis acadèmics les que han liderat el moviment. Per tant, es tracta d'una visió que inclou i dóna veu a les opinions que normalment no tenen cabuda per qüestions relacionades amb els atributs socials, trencant amb la dinàmica que encara predomina avui dia. També persegueix descentralitzar el poder d'acció del feminisme d'Occident per tal d'acabar amb una ideologia dualista que no permet plasmar la realitat de la problemàtica en qüestió. En primer lloc, l'autora fa una revisió del feminisme de la igualtat fent al·lusió al caràcter emancipador que va suposar el moviment, reclamant l'accés al sufragi universal, l'accés igualitari a la educació, el dret al treball durant l'era de la industrialització, equiparació de salaris... on la lluita anava realment enfocada envers la igualtat de condicions i oportunitats per a les dones. Seguidament, fa un replantejament del feminisme de la diferència, el qual proposa una revisió del concepte de feminitat, tenint en compte també les diferències entre homes i dones, ara bé, tot indicant la seva desvinculació amb la lluita igualitària i fragmentant les forces reivindicatives. Finalment, revisa els continguts que aporta la tercera onada del feminisme amb el concepte de diversitat, la qual col·loca al mateix nivell les diferències de gènere, orientació sexual i d'ètnia amb les de classe. El multiculturalisme emprèn la tasca que consisteix en fer visible la presència inalterable del capitalisme (Zizek, 1998). Per tant, es pot dir que el feminisme dialògic basa la seva acció en el diàleg i el cataloga com una metodologia de treball col·lectiu, que inclou persones amb diferents punts de vista, creences i opinions (Goienetxea, 2016), fet pel qual aquesta perspectiva inspira a gran part de la metodologia emprada en aquest treball, la qual serà desenvolupada més endavant.

Autores com Gloria Jean Watkins (més coneguda pel nom de la seva besàvia materna "bell hooks") han realitzat aportacions des de la perspectiva feminista relacionades amb l'avortament i l'alliberament sexual de la dona, tot senyalant les desigualtats de classe i raça latents que es donen en els processos d'accés a la interrupció d'un embaràs. En primer lloc, l'autora estatunidenca remarca que el dret a un avortament legal i segur no és l'únic aspecte a reivindicar per tal d'assolir l'alliberament sexual de la dona (tal i com van començar a apuntar els mitjans després de la revolució cultural viscuda a finals dels anys seixanta als Estats Units). La importància que la premsa va donar al tema per l'enrenou que generava quelcom tant controvertit per a l'Església, va suposar l'afebliment d'altres reivindicacions del col·lectiu feminista, fet que va incidir considerablement en l'agenda de l'acció feminista. En la obra *El feminismo es para todo el mundo* (2000), hooks analitza la qüestió de l'avortament als Estats Units. Destaca que

després de la normalització de l'ús de certs mètodes anticonceptius (tot i el desconeixement dels efectes psicològics i físics que podien suposar per a la dona) i de la regulació de l'avortament legal i segur, al territori nord-americà es produïen (i encara avui es segueixen produint) processos desiguals marcats sobretot per un component de classe i raça a l'hora d'accedir a la possibilitat d'interrompre un embaràs. Segons la visió de bell hooks, una dona de classe alta té moltes més facilitats i recursos per accedir a un avortament que una dona de classe treballadora. Aquesta és la reflexió que fa: *las mujeres pobres y de clase trabajadora pierden el acceso al aborto cuando el gobierno no financia la salud sexual y los derechos reproductivos* (hooks, 2000, pàg. 49). Altrament, també fa referència a l'auge de partits de dretes que basen el seu discurs en interpretacions fonamentalistes del cristianisme i que amenacen la integritat de certs drets prèviament assolits en detriment de la desacceleració dels moviments feministes radicals, cada vegada més estigmatitzats (hooks, 2000). Finalment, en relació a l'avortament, bell hooks senyala a dues grans institucions com són la medicina i l'Església i les critica pel control social que exerceixen sobre la gestió del cos de la dona. Primerament destaca que el sistema mèdic que opera és de caràcter patriarcal i capitalista i denúncia el domini absolut dels homes que dibuixa la realitat d'aquest sector. Seguidament, fent referència a les institucions religioses, explica que la concepció cristiana del rol de la dona es veu amenaçada per l'avortament, afirmant que *el problema del aborto (...) cuestiona el pensamiento fundamentalista del cristianismo, se opone a la idea de que el sentido de la vida de la mujer es procrear* (hooks, 2000, pàg. 50).

Altres grans referents de la sociologia com Alain Touraine també han teoritzat i generat contingut acadèmic relacionat amb la temàtica que es proposa en aquest estudi. En la seva obra *Un nuevo paradigma para comprender el mundo de hoy* (2005), l'autor francès desenvolupa la concepció d'un nou paradigma cultural capaç d'abordar la realitat que rodeja a les societats actualment i afirma que les perspectives amb les que s'enfocaven els problemes socials fins avui han quedat obsoletes. Segons Touraine, els aspectes socials, econòmics i polítics ja no poden fer front a un capitalisme feroç que sembla desigualtats indiscretament entre la població i que comporta la fragmentació de la societat. Per Touraine s'ha de passar d'un model d'anàlisi social a un altre de post social, on la consciència dels canvis històrics i la revisió dels plantejaments realitzats fins l'actualitat permetin comprendre aquestes mutacions que es produeixen en les civilitzacions (Touraine, 2005). Aquesta concepció d'analitzar les problemàtiques que

dibuixen la realitat de les societats d'avui dia, planteja, com s'ha dit abans, una transició del paradigma social que ha imperat fins l'actualitat a un nou paradigma cultural, en el que els subjectes de manera individual pretenen alliberar-se de la producció i de la cultura de masses escenificades per una lògica capitalista en un context d'extrema globalització en l'economia. Durant el període dominat pel paradigma social, va ser la lluita pels drets socials i, en particular, pels drets dels treballadors, la que va estar al centre de la vida social i política. En l'actualitat, la instauració del model cultural posa en primer pla la reivindicació dels drets culturals com ara la llengua, les tradicions, les identitats... (Touraine, 2005).

Aquesta postura accentua encara més l'individualisme que impera en les societats occidentals actuals en detriment de l'afebliment de l'acció col·lectiva, ja que individualitza extremadament els problemes socials latents entre la població deixant en segon pla qüestions de gènere, classe, ètnia... aspectes que encara avui en dia segueixen sent grans indicadors de les desigualtats que plasma el capitalisme (Zizek, 1998). És evident que una dona negra de classe treballadora presentarà moltes més dificultats que una dona blanca de classe alta, ja sigui per reivindicar la seva identitat com per reclamar un reconeixement envers la gestió del seu propi cos (hooks, 2000). Segons el sociòleg francès, els condicionants de la persona ja no poden ser tractats com a socials, si no que han de ser considerats de com a culturals per tal de realitzar un anàlisi més apropiat. No obstant, Touraine afirma que en les societats modernes occidentals el subjecte està concentrat en la elit dirigent i encarnat, en primer lloc, per homes. Aquest fet, explica, és fruit de la concepció d'inferioritat i dependència que es té envers la dona (Touraine, 2005), tot reconeixent que aspectes com el gènere o el status social acaben condicionant i generant els processos desiguals. Altrament, també reconeix que aquest canvi cap al model cultural que estan vivint les societats occidentals ha generat un nou món mercantil on les dones poden trobar una alliberació de les coaccions de l'antic model cultural, però també destaca que pateixen una pressió més forta, que les transforma en objectes sexuals susceptibles de ser comprades, venudes o canviades. Aquesta nova dependència fa quasi impossible la transformació de les dones en agents principals de la construcció d'un nou model cultural (Touraine, 2005). Ara bé, Touraine afirma que gràcies a aquest canvi de paradigma les dones han conquerit els drets i els mitjans per manejar lliurement molts aspectes de la seva vida i en particular el seu propi cos, reivindicant una sexualitat independent de les funcions de reproducció i maternitat (Touraine, 2005), tot oblidant les

desigualtats que es donen en l'accés a la informació, al mercat laboral o dins de la mateixa estructura familiar i obviant casos com els de Malta o Andorra, on part de la gestió corporal femenina està sotmesa al control social d'institucions de poder com són l'Església i el propi Estat. Tot i això, l'autor s'esforça en remarcar la importància de la dona com a subjecte en l'actualitat, situant-la en el centre de l'acció pel canvi que ajudarà a reconstruir una cultura plural en benefici de tots i totes (Touraine, 2005), acabant amb la lògica imperant fins el moment dominada per homes. Per Touraine, són les dones les qui estan dirigint les transformacions culturals avui (Touraine, 2005).

En definitiva, es pot afirmar que la focalització de la dona com a subjecte pot suposar un avenç en relació a l'emancipació femenina i al reconeixement envers la seva figura, fent front a les tendències globalitzadores generades per una economia de mercat que ha polaritzat encara més les desigualtats entre la població. No obstant, cal tenir present que individualitzar el nivell d'anàlisi fins aquest extrem pot suposar un perill a l'hora de detectar quina és la realitat de les disparitats latents en les societats modernes. A més, si es para atenció al panorama que ha quedat escenificat per aquest capitalisme feroç, es pot comprovar que les dones immigrants de classe baixa són les que en surten més mal parades, tant a Occident com a nivell mundial (hooks, 2000). D'aquesta manera i per tal de contrarestar aquesta aportació, el feminisme dialògic agafa força en l'anàlisi d'aquest treball, tot considerant, com es ve dient fins aleshores, els diferents condicionants lligats als atributs socials que generen desigualtats en les societats actuals.

3. Metodologia

Per a la realització d'aquest treball s'han tingut en compte aspectes com la disponibilitat de temps i de recursos a la hora de dissenyar la metodologia amb la qual es desenvoluparà l'anàlisi. Així doncs, per tal d'ajustar els aspectes mencionats s'ha optat per emprar un disseny mixt en el que es combinaran tant tècniques quantitatives com de caire qualitatiu per tal de generar informació de la manera més acurada possible. El fet d'utilitzar una estratègia mixta proporcionarà una combinació de contingut objectiu i subjectiu que servirà per representar la percepció de la societat andorrana envers la qüestió de l'avortament i més concretament, per representar els sentiments i opinions de

dones que hagin passat per una situació relacionada amb el tema proposat en aquest estudi.

En referència a les tècniques quantitatives emprades en el treball, val a dir que s'ha optat per realitzar un qüestionari amb vint-i-una preguntes per tal de recollir la percepció en general de la població andorrana envers l'avortament. L'objectiu de la realització d'aquest qüestionari és el de detectar si existeixen tendències marcades en funció d'atributs socials com podrien ser el gènere, el nivell d'estudis, la nacionalitat, l'orientació política o el sentiment religiós, entre d'altres. Altrament, també es recullen preguntes de naturalesa escalar en les que s'analitzen percepcions de desigualtats de gènere, violència masclista o del matrimoni entre persones del mateix sexe, a la vegada que es demana l'opinió de les enquestades sobre diferents situacions en les que una dona podria avortar, com ara en casos de violació, malformació del fetus, perill per a la mare o embaràs no desitjat. Finalment, cal destacar la incorporació de dues preguntes amb connotacions polítiques en les que es demana a la població andorrana quin és el grau de reconeixement que sent envers la figura dels dos coprínceps d'Andorra, fet que permetrà incloure una dimensió política a l'hora de realitzar l'anàlisi dels resultats per tal de verificar quina és la realitat de la societat andorrana davant els discursos que sorgeixen de les institucions. Amb les dades obtingudes el que es pretén és realitzar un anàlisi purament descriptiu que permeti determinar quina és la percepció de la mostra analitzada.

En darrer lloc, cal destacar que el qüestionari es va realitzar mitjançant el programari *GoogleDocs* i es va distribuir a través de la plataforma *Facebook* per tal d'ajustar el treball de camp a la disponibilitat de recursos i de temps. Així doncs, tot i haver obtingut una mostra de 556 respostes, cal remarcar que no es tracta d'un mostreig aleatori, de manera que es parlarà de representativitat de la mostra analitzada. El programa SPSS servirà per realitzar les operacions pertinents. Per tal de dur a terme aquest anàlisi s'empraran tècniques d'anàlisi descriptiu univariant, d'encreuament de variables i en darrer lloc, és crearà un índex a partir de les quatre preguntes escalars (de l'1 al 10) en les que es recull informació relativa a la percepció envers l'avortament en quatre supòsits diferents (violació, perill per la mare, malformació del fetus o embaràs no desitjat) amb l'objectiu de determinar quina és la valoració general extreta del mostreig analitzat. A continuació es presenta una taula en la que es recullen les diverses variables sociodemogràfiques obtingudes en el qüestionari:

Taula 1: Variables sociodemogràfiques recollides en el qüestionari

CODI	VARIABLE	NATURALESA	MESURA
V1	Gènere	Nominal	1-Femení 2-Masculí 3-Altres
V2	Estat	Escalar	X
V3	Nivell d'estudis	Ordinal	1-Sense estudis 2-Educació primària 3-Educació secundària bàsica 4-Educació secundària superior 5-Universitaris
V4	Nacionalitat	Nominal	1-Andorrana 2-Espanyola 3-Portuguesa 4-Francesa 5-Altres
V5	Lloc de residència	Nominal	1-Andorra 2-Fora d'Andorra
V6	Classe social	Ordinal	1-Baixa 2-Mitja-baixa 3-Mitja 4-Mitja-alta 5-Alta
V7	Nivell d'ingressos	Escalar	De l'1 al 10 (ascendent)
V8	Ideologia	Escalar	De l'1 (esquerra) al 10 (dreta)

Font: Elaboració pròpia a partir del qüestionari realitzat.

Seguidament es mostren les variables de les dimensions polítiques, religioses i de les percepcions envers la interrupció de l'embaràs en els diferents supòsits:

Taula 2: Variables recollides en el qüestionari

CODI	VARIABLE	NATURALES	MESURA
V9	Partit votat	Nominal	1-UpA 2-Da+l 3-LA 4-PS 5-Andorra Sobirana 6-Terceravia 7-SDP 8-En blanc 9-No vaig votar
V10	Reconeixement Bisbe	Escalar	De l'1 al 10 (ascendent)
V11	Reconeixement Macron	Escalar	De l'1 al 10 (ascendent)
V12	Assistència esdeveniments religiosos	Ordinal	1-Molt sovint 2-Sovint 3-Poc sovint 4-Mai
V13	Sentiment religiós	Nominal	1-Una persona religiosa 2-No es planteja la religió 3-Nega la existència de Déu 4-Altres
V14	Violència masclista	Escalar	De l'1 al 10 (ascendent)
V15	Desigualtat laboral	Escalar	De l'1 al 10 (ascendent)
V16	Matrimoni mateix sexe	Escalar	De l'1 al 10 (ascendent)
V17	Violació	Escalar	De l'1 al 10 (ascendent)
V18	No desitjat	Escalar	De l'1 al 10 (ascendent)
V19	Malformació del fetus	Escalar	De l'1 al 10 (ascendent)
V20	Perill per la mare	Escalar	De l'1 al 10 (ascendent)
V21	Penalització avortament	Escalar	De l'1 al 10 (ascendent)

Font: Elaboració pròpia a partir del qüestionari realitzat.

Pel que fa l'anàlisi de caire més qualitatiu es pretén realitzar entrevistes personals a dones andorranes que hagin passat per una interrupció d'embaràs i que estiguin disposades a explicar la seva vivència i percepció d'aquell episodi de la seva vida. Aquest

fet permetrà dibuixar a partir de relats personals quin és l'escenari amb el que es troben les dones andorranes en el cas que desitgin o necessitin avortar al Principat, a la vegada que es donarà veu a les diverses percepcions subjectives envers la interrupció de l'embaràs a Andorra. Altrament, també es recolliran els sentiments viscuts durant els processos d'avortament, de manera que es pugui representar aproximadament les sensacions sorgides davant la ineficàcia de les institucions andorranes per pal·liar aquesta problemàtica que es proposa. Cal destacar que s'han realitzat entrevistes semiestructurades amb un guió flexible per tal d'adaptar les preguntes a la dinàmica de les conversacions.

Així doncs, s'han realitzat dues entrevistes a dues dones andorranes que van mostrar la voluntat de compartir la seva experiència per tal de donar veu a una problemàtica que afecta a moltes dones del país. En primer lloc, s'ha entrevistat a una noia que va ser jutjada i condemnada per haver avortat a l'estranger, de manera que es podrà evidenciar el paper que van jugar les institucions andorranes en el seu cas i recollir quines van ser les percepcions que va sentir durant el procés d'interrupció. Finalment, s'ha realitzat una entrevista a la presidenta de Stop Violències Andorra, un grup d'acció feminista del Principat que vetlla i reivindica els drets de la dona i substitueix el paper que haurien d'assumir els serveis socials en qüestions de violència masclista i en casos d'avortament. Val a dir que el fet d'entrevistar aquesta figura permetrà entrar més en contacte amb la realitat present al país, ja que es tracta d'una activista que ha estat al capdavant de casos de moltes dones andorranes que han necessitat l'ajuda de l'Estat i no l'han trobat. Davant la dificultat que a vegades suposa accedir als relats personals de dones que hagin avortat, l'experiència i la figura de la presidenta de Stop Violències actuarà com a agent estratègica per tal de escenificar el panorama actual en relació a l'avortament.

4. Anàlisi dels resultats

A continuació es presenten els resultats obtinguts a partir de les tècniques quantitatives i qualitatives desenvolupades en la metodologia d'aquest estudi per tal d'analitzar la percepció de la societat andorrana envers la qüestió de l'avortament. En primer lloc es presentaran els resultats de caire quantitatiu d'aquelles variables més

rellevants per a l'estudi i, finalment, s'analitzaran les dues entrevistes realitzades per completar la vessant més qualitativa. Com s'ha comentat anteriorment, les dades relatives a l'anàlisi quantitatiu han estat tractades mitjançant el programa informàtic SPSS a partir d'una matriu sorgida del qüestionari distribuït. Cal destacar que s'ha segmentat la matriu obtinguda, tot tenint en compte criteris de nacionalitat i lloc de residència, els quals han actuat com a filtre per tal d'analitzar aquelles persones que viuen a Andorra o bé que resideixen a l'estranger tenint la nacionalitat andorrana.

4.1. Anàlisi descriptiu univariant

Taula 3: Estadístics descriptius de les variables escalars

	N	Mínimo	Máximo	Media	Desviación
V2 EDAT	484	15	81	38,89	13,414
V7 NIVELL INGRESSOS	517	1	10	5,56	1,507
V8 IDEOLOGIA	511	1	10	3,73	2,130
V10 BISBE	518	1	10	2,79	2,469
V11 MACRON	517	1	10	3,71	2,666
V14 VIOLÈNCIA MASCLISTA	519	1	10	1,10	,792
V15 DESIGUALTATS LABORALS	516	1	10	1,12	,831
V16 MATRIMONI MATEIX SEXE	517	1	10	9,33	1,770
V17 VIOLACIÓ	517	1	10	9,77	1,098
V18 NO DESITJAT	518	1	10	9,00	1,985
V19 MALFORMACIÓ	516	1	10	9,50	1,423
V20 PERILL MARE	517	1	10	9,77	1,006
V21 PENALITZACIÓ AVORTAMENT	519	1	10	1,80	2,228
N válido (por lista)	471				

Font: Elaboració pròpia a partir de SPSS

En referència a la taula exposada anteriorment i parlant en termes generals, es pot afirmar que es tracta d'una població d'edat adulta (amb una mitja de 38'89 anys) considerablement sensibilitzada envers la qüestió de l'avortament a Andorra. Incidint en la variable relativa a l'edat, convé destacar que la persona més jove analitzada té 15 anys i la més gran 81, fet que indica la diversitat de franges d'edat incloses en aquest treball. Pel que fa a la variable de gènere es comprova que un 72'9% de la mostra ha respost femení, mentre que un 25'9% ha respost masculí. Un 1,2% ha respost altres. Seguint amb la descripció de les variables de caire nominal i ordinal, destaca el fet que la majoria de les persones enquestades ha respost que té un nivell d'estudis universitaris, concretament un 68'7%, seguit de l'educació secundària superior amb un 22'8%, de l'educació secundària bàsica amb un 7% i de l'educació primària amb un 1'5%. Altrament, un 89% resideix a Andorra, en detriment d'un 11% que viuen a l'estranger. La nacionalitat amb més presència és l'andorrana amb un 83'3%, seguida de l'espanyola (12'6%), d'altres nacionalitats (1'7%), de la francesa (1'2%) i finalment, la portuguesa (1'2%). En relació a les variables que recullen informació sobre aspectes religiosos com ara bé la pràctica i el sentiment, es pot comprovar que la majoria de les enquestades (70'4%) no assisteix mai a esdeveniments religiosos, mentre que un 18'4% es considera una persona religiosa.

Si es tenen en compte les mitjanes aritmètiques de les variables relatives al grau de justificació de l'avortament en els quatre supòsits plantejats, es pot afirmar que la població enquestada mostra un considerable grau de sensibilització envers aquesta problemàtica. Es comprova que en tots els casos la puntuació mitja resultant és de 9 o més punts. Més concretament de 9'77 en els casos de violació, 9 en els casos d'embaràs no desitjat, 9'5 en els de malformació del fetus i 9'77 en el supòsit de perill per a la mare. Si bé es cert que en tots els supòsits s'han obtingut altes puntuacions, sobta el fet que es produeixin tendències diferenciades en funció de la situació d'avortament plantejada, fet que es mirarà d'analitzar més endavant a partir de la realització de taules creuades que permetran detectar tals divergències, tot tenint en compte aspectes com el sentiment religiós, el gènere, la ideologia o el nivell d'estudis. Seguidament, centrant l'anàlisi en la variable referent al grau de justificació envers la penalització de l'avortament al país (on 1 és gens justificable i 10 molt justificable), es constata que existeix una voluntat considerable de canvi respecte l'actual legislació de l'avortament al Principat, amb una mitjana de 1'8 punts. Pel que fa a les puntuacions obtingudes en les variables relatives al reconeixement del sistema polític andorrà, es pot afirmar que tant el copríncep episcopal

com el president de la República francesa obtenen un baix reconeixement per part de la població analitzada, amb 2'79 i 3'71 punts de mitja respectivament. En aquest sentit cal destacar la baixa puntuació obtinguda pel Bisbe de la Seu d'Urgell, gairebé un punt per sota de la del president Emmanuel Macron, fet que podria ser símptoma del descontent de la població envers el paper que ha desenvolupat el Bisbe en relació a la despenalització de l'avortament, posicionant-se completament en contra d'aquesta. D'altra banda, fent referència a la mitjana obtinguda en la variable d'autopercepció ideològica, la qual va ser recollida a partir d'una pregunta escalar de l'1 al 10 (on 1 era esquerra i 10 dreta), cal destacar que majoritàriament, la població analitzada s'identifica amb una orientació política d'esquerres amb una mitjana de 3'73 punts. Finalment, per acabar de caracteritzar la naturalesa de la mostra analitzada convindria destacar que gran part de les enquestades es situa en el nivell mig d'ingressos amb una mitja de 5'56 i es defineix de classe mitja.

4.2. Taules encreuades

En aquest apartat es pretén realitzar un anàlisi de taules creuades amb l'objectiu de detectar si existeixen tendències diferenciades en funció dels atributs socials de la població andorrana i la percepció envers l'avortament en els quatre supòsits proposats. Paral·lelament, també es creuaran les variables sociodemogràfiques amb la penalització de la interrupció d'un embaràs. Principalment, les variables que s'han emprat per aquesta tipologia d'anàlisi han estat les de gènere, nivell d'ingressos, ideologia i sentiment religiós. Val a dir que s'han recodificat les variables de nivell d'ingressos i d'ideologia per tal de realitzar un anàlisi més visual. En ambdós casos s'ha passat de tenir una variable escalar a una nova de nominal. Així doncs, en el cas del nivell d'ingressos (V7) s'ha realitzat una agrupació amb el següent criteri: de l'1 al 3 com a ingressos baixos, del 4 al 7 com a nivell mig i del 8 al 10 com a nivell alt. Pel que fa a la ideologia (V8) també s'ha optat per realitzar la mateixa estratègia tot agrupant de l'1 al 2 com a ideologia d'esquerres, del 3 al 4 de centre-esquerra, del 5 al 6 de centre, del 7 al 8 de centre-dreta i en darrer lloc, del 9 al 10 com a ideologia de dretes. En darrer lloc també s'analitzaran aspectes com el reconeixement envers el Bisbe de la Seu d'Urgell per tal d'entendre millor les percepcions de la població andorrana estudiada tenint en compte les variables sociodemogràfiques que es venen de mencionar. Així doncs, a continuació s'exposen les

taules amb més rellevància per a l'estudi, és a dir, amb una relació estadísticament significativa. En la primera taula s'han encreuat les variables de gènere i el grau de justificació d'un avortament en cas de malformació del fetus:

Taula 4: Encreuament de gènere per malformació del fetus

			GÈNERE			Total
			Altres	Femení	Masculí	
MALFORMACIÓ	1	Recuento	0	2	3	5
		% dentro de V19	.	40,0%	60,0%	100,0%
		MALFORMACIÓ				
	2	Recuento	0	1	0	1
		% dentro de V19	.	100,0%	.	100,0%
		MALFORMACIÓ				
	3	Recuento	0	2	0	2
		% dentro de V19	.	100,0%	.	100,0%
		MALFORMACIÓ				
	4	Recuento	0	0	1	1
		% dentro de V19	.	.	100,0%	100,0%
		MALFORMACIÓ				
	5	Recuento	0	7	3	10
		% dentro de V19	.	70,0%	30,0%	100,0%
		MALFORMACIÓ				
	6	Recuento	0	3	2	5
		% dentro de V19	.	60,0%	40,0%	100,0%
		MALFORMACIÓ				
	7	Recuento	1	7	5	13
		% dentro de V19	7,7%	53,8%	38,5%	100,0%
		MALFORMACIÓ				
	8	Recuento	0	16	7	23
		% dentro de V19	.	69,6%	30,4%	100,0%
		MALFORMACIÓ				
	9	Recuento	0	18	11	29
		% dentro de V19	.	62,1%	37,9%	100,0%
		MALFORMACIÓ				
	10	Recuento	5	318	102	425
		% dentro de V19	1,2%	74,8%	24,0%	100,0%
		MALFORMACIÓ				
Total		Recuento	6	374	134	514
		% dentro de V19	1,2%	72,8%	26,1%	100,0%
		MALFORMACIÓ				

Font: Elaboració pròpia a partir de SPSS

En la taula que es ve de presentar es comprova com el gènere femení presenta un percentatge més elevat en tots els casos favorables a l'avortament en cas de malformació, és a dir que obté una puntuació més alta en l'interval del 5 al 10 en l'escala present al qüestionari. Si s'analitzen els extrems de la variable es pot evidenciar encara més aquest fet que s'exposa. D'una banda, de tota la població estudiada que ha respost aquesta pregunta (N=514), un 24% ha respost que és del gènere masculí, mentre que de l'altra, un 74'8% ha respost femení. Aquesta tendència tan diferenciada que es dona en relació al grau de justificació envers l'avortament en casos de malformació podria ser deguda al nivell d'empatia de les dones amb la interrupció de l'embaràs, ja que és quelcom exclusiu del gènere femení i, per tant, s'entén que hi ha molta més experiència, coneixença i sensibilització envers la causa. Altrament, aquest fenomen també es podria intuir com una mostra de la presa de consciència per part de la dones que busquen l'alliberament sexual del seu propi cos (Touraine, 2005), tot reivindicant el dret a un avortament legal i segur, però cal recordar que la tendència predominant en la mostra analitzada en relació al nivell educatiu és la dels estudis universitaris, així que s'ha de tenir en compte que aquest factor pot esbiaixar considerablement l'anàlisi del paradigma amb el qual s'enquadra aquest treball, ja que el nivell educatiu de cada persona incideix de manera directa en la capacitat de gestionar els recursos que es tenen a l'abast, de processar la informació i d'accedir al coneixement del que Touraine dona per suposat que les dones d'avui en dia han assolit per tal de liderar el canvi cultural (hooks, 2000).

En darrer lloc, si s'analitzen les puntuacions que valoren negativament la justificació de la interrupció d'un embaràs en cas de malformació del fetus es pot concloure que el gènere masculí té una opinió més conservadora respecte la qüestió de l'avortament. Si es focalitza l'estudi en els casos que han mostrat la seva absoluta disconformitat amb el supòsit d'avortament plantejat es comprova com un 40% de les respostes provenen del gènere femení, mentre que un 60% prové del masculí, fet que també és podria explicar amb l'argumentació realitzada anteriorment. El gènere masculí, per qüestions biològiques mai podrà passar per un avortament i per tant, mai podrà arribar a experimentar quines són les sensacions i el dolor físic i psicològic que suposa passar per una interrupció d'un embaràs, de manera que es fa evident una pèrdua d'identificació per part dels homes envers aquesta qüestió.

En definitiva, a partir de l'anàlisi bivariada que s'ha realitzat tot encreuant les variables de gènere i percepció envers l'avortament en el supòsit de malformació del fetus es pot concloure que en general, el gènere femení presenta un grau de reconeixement superior al masculí. Per tal de profunditzar en l'anàlisi, seguidament es comentarà la taula creuada on es recull informació relativa al sentiment religiós i al grau de justificació en el supòsit d'un avortament en cas de violació:

Taula 5: Encreuament de sentiment religiós per avortament en cas de violació

SENTIMENT RELIGIÓS						
		Nega Déu	No és religiosa	Una persona religiosa	Total	
VIOLACIÓ	1	Recuento	0	2	2	4
		% dentro de V17	.	50,0%	50,0%	100,0%
	3	Recuento	0	0	2	2
		% dentro de V17	.	.	100,0%	100,0%
	5	Recuento	1	1	3	5
		% dentro de V17	20,0%	20,0%	60,0%	100,0%
	6	Recuento	1	0	1	2
		% dentro de V17	50,0%	.	50,0%	100,0%
	7	Recuento	0	2	1	3
		% dentro de V17	.	66,7%	33,3%	100,0%
	8	Recuento	3	5	0	8
		% dentro de V17	37,5%	62,5%	.	100,0%
	9	Recuento	0	5	6	11
		% dentro de V17	.	45,5%	54,5%	100,0%
	10	Recuento	116	275	78	469
		% dentro de V17	24,7%	58,6%	16,6%	100,0%
Total		Recuento	121	290	93	504
		% dentro de V17	24,0%	57,5%	18,5%	100,0%
		VIOLACIÓ				

Font: Elaboració pròpia a partir de SPSS

A partir de l'anàlisi bivariada realitzada amb les variables referents al sentiment religiós i al grau de justificació en els casos d'avortament per violació, es comprova com el fet de ser una persona religiosa condiciona considerablement la percepció que es té envers el supòsit d'avortament plantejat. Si es para atenció als percentatges presents en les puntuacions més reticents envers la interrupció de l'embaràs en casos de violació, es determina que un 50% de la mostra analitzada que ha puntuat amb un 1 la pregunta escalar en qüestió, es defineix com una persona religiosa i s'oposa absolutament al supòsit plantejat. No obstant, si s'estudia la casella de les persones que neguen la existència de Déu, no se'n troba cap cas. Altrament, també destaquen les caselles relatives a la puntuació amb un valor de 3 punts, on el 100% dels casos són respostes de persones que es consideren religioses. Aquesta tendència podria venir donada per la concepció catòlica que es té envers el paper de procreació de la dona, molt present entre els valors de les persones creients i conservadores (hooks, 2000). Seguint amb l'anàlisi de la taula 5, es pot comprovar com es produeixen tendències diferenciades en les percepcions més sensibilitzades envers la interrupció de l'embaràs en casos de violació. Les caselles relatives al valor 10 determinen que un 24'7% de les respostes provenen de persones que neguen la existència de Déu, un 58'6% de les agnòstiques i un 16'6% d'aquelles persones que es consideren religioses. Seguidament, en les puntuacions obtingudes en la casella del valor 9 és produeix la única excepció en tot el model, on un 45'5% de les respostes són de persones agnòstiques en detriment d'un 54'5% que provenen de persones religioses. No obstant, aquest fet no fa repensar el vincle existent entre el sentiment religiós i el grau de justificació envers una situació d'avortament en cas de violació. De fet, a partir de l'anàlisi d'aquesta taula es pot afirmar que negar la existència de Déu comporta una alta probabilitat de justificar una interrupció d'un embaràs en cas de violació. La immensitat de les persones analitzades que neguen la existència de Déu o bé es declaren agnòstiques, es situen en l'interval 6-10 que puntua positivament el supòsit d'avortament plantejat.

Així doncs, a partir de les conclusions extretes de l'anàlisi realitzat mitjançant l'encreuament de les variables relatives al sentiment religiós i al grau de justificació envers l'avortament en casos de violació, es pot afirmar que en el mostreig analitzat, la dimensió religiosa condiciona clarament la perspectiva que es té envers la interrupció d'un embaràs. Per altra banda, cal remarcar que el fet de ser una persona agnòstica o que nega la existència de Déu pressuposa una tendència més positiva i sensibilitzada cap a

l'avortament. A continuació es desenvoluparà l'anàlisi relatiu a la taula creuada que recull informació sobre el grau de reconeixement envers el Bisbe i la ideologia de la població estudiada:

Taula 6: Encreuament d'ideologia per reconeixement envers el Bisbe de la Seu d'Urgell

			Ideologia_R					Total
			Esquerra	Centre-esquerra	Centre	Centre-dreta	Dreta	
BISBE	1	Recuento	107	83	45	19	8	262
		% dentro de BISBE	40,8%	31,7%	17,2%	7,3%	3,1%	100,0%
	2	Recuento	15	20	7	3	0	45
		% dentro de BISBE	33,3%	44,4%	15,6%	6,7%	0,0%	100,0%
	3	Recuento	10	23	17	4	1	55
		% dentro de BISBE	18,2%	41,8%	30,9%	7,3%	1,8%	100,0%
	4	Recuento	5	10	8	3	1	27
		% dentro de BISBE	18,5%	37,0%	29,6%	11,1%	3,7%	100,0%
	5	Recuento	14	19	16	7	0	56
		% dentro de BISBE	25,0%	33,9%	28,6%	12,5%	0,0%	100,0%
	6	Recuento	0	3	9	2	0	14
		% dentro de BISBE	0,0%	21,4%	64,3%	14,3%	0,0%	100,0%
	7	Recuento	1	6	4	1	0	12
		% dentro de BISBE	8,3%	50,0%	33,3%	8,3%	0,0%	100,0%
	8	Recuento	1	4	7	4	0	16
		% dentro de BISBE	6,3%	25,0%	43,8%	25,0%	0,0%	100,0%
	9	Recuento	1	3	1	2	0	7
		% dentro de BISBE	14,3%	42,9%	14,3%	28,6%	0,0%	100,0%
	10	Recuento	3	2	6	5	0	16
		% dentro de BISBE	18,8%	12,5%	37,5%	31,3%	0,0%	100,0%
Total		Recuento	157	173	120	50	10	510
		% dentro de BISBE	30,8%	33,9%	23,5%	9,8%	2,0%	100,0%

Font: Elaboració pròpia a partir de SPSS

Amb l'anàlisi de la taula 6 es pretén incloure la dimensió política tot considerant les variables referents al reconeixement envers el Bisbe i la escala ideològica recodificada amb els criteris especificats anteriorment. D'aquesta manera es podrà determinar si existeixen tendències desiguals en funció de la ideologia de cada individu. Primerament, convindria destacar que la gran majoria dels casos estudiats presenta un reconeixement molt baix envers la figura del copríncep episcopal, concretament un 51'4%. Ara bé, per tal de precisar l'anàlisi seria interessant parar atenció als valors que sorgeixen dins de cada categoria de resposta. Pel que fa a la gent que es considera d'esquerres i de centre-esquerra es comprova que en general presenten un alt grau de disconformitat envers la figura del Bisbe de la Seu d'Urgell, amb un 40'8% i un 31'7% dels casos que han valorat amb una puntuació de 1 la pregunta escalar plantejada en el qüestionari. Si s'avança i es desvia l'atenció cap a les puntuacions més positives envers el copríncep episcopal, encara es reforça més l'argument que determina que la gent amb una ideologia d'esquerres valora més negativament a les entitats religioses, amb una menor presència de casos en l'interval 6-10. Concretament un 18'8% de gent d'esquerres i un 12'5% de gent amb una ideologia de centre-esquerra. Per contra, quan es focalitza l'anàlisi en les caselles relatives a les categories de resposta que recullen informació sobre la població amb una ideologia de centre o centre-dreta, es comprova que mostren un major reconeixement envers la figura del copríncep. En primer lloc, destaca els baixos percentatges obtinguts en les caselles que van de l'interval 1-5 el qual indica un baix reconeixement cap al Bisbe de la Seu d'Urgell. Un 17'2% de la població que ha valorat amb una puntuació de 1 es defineix amb una ideologia de centre, mentre que un 7'3% es defineix amb una perspectiva política de centre-dreta. Ara bé, el fet que porta a afirmar que les persones amb una ideologia de centre i centre-dreta són més propenses a valorar positivament a la figura del copríncep episcopal es troba en les caselles de l'interval 6-10, on gairebé tots els casos perceben positivament la figura del bisbe. Més concretament, es comprova que de les persones que mostren un reconeixement absolut envers el copríncep episcopal, un 37'5% s'identifica amb una ideologia de centre i un 31'3% amb una de centre-dreta, en detriment dels baixos percentatges sorgits de les persones amb una filosofia d'esquerres i centre-esquerra, com s'ha comentat anteriorment.

En conclusió, es pot determinar que la variable referent a la escala ideològica intervé com a condicionant a l'hora de puntuar positiva o negativament a la figura del copríncep. Més concretament, es pot afirmar que la gent de la mostra analitzada amb una

ideologia d'esquerreres i de centre-esquerra presenta un grau de disconformitat quasi unànime envers la figura de Joan Enric Vives, mentre que les persones amb una perspectiva més propensa al centre i a la centre-dreta mostra uns percentatges més elevats en els alts nivells de reconeixement.

Seguidament es mostra la darrera taula rellevant per a l'anàlisi d'aquest apartat en la que s'han creuat les variables de nivell d'ingressos (prèviament recodificada) i el grau de justificació d'un avortament en cas de perill per a la mare:

Taula 7: Encreuament de nivell d'ingressos per avortament en cas de perill per la mare

			Ingressos_R			Total
			Baixos	Mitjans	Alts	
PERILL	1	Recuento	2	1	0	3
		% dentro de V20 PERILL	66,7%	33,3%	0,0%	100,0%
		MARE				
	3	Recuento	0	1	0	1
		% dentro de V20 PERILL	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%
		MARE				
	5	Recuento	0	5	1	6
		% dentro de V20 PERILL	0,0%	83,3%	16,7%	100,0%
		MARE				
	6	Recuento	0	1	0	1
		% dentro de V20 PERILL	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%
		MARE				
	7	Recuento	2	1	0	3
		% dentro de V20 PERILL	66,7%	33,3%	0,0%	100,0%
		MARE				
	8	Recuento	3	9	0	12
		% dentro de V20 PERILL	25,0%	75,0%	0,0%	100,0%
		MARE				
	9	Recuento	1	15	0	16
		% dentro de V20 PERILL	6,3%	93,8%	0,0%	100,0%
		MARE				
	10	Recuento	44	407	22	473
		% dentro de V20 PERILL	9,3%	86,0%	4,7%	100,0%
		MARE				
Total		Recuento	52	440	23	515
		% dentro de V20 PERILL	10,1%	85,4%	4,5%	100,0%
		MARE				

Font: Elaboració pròpia a partir de SPSS

En aquest cas, l'objectiu que es persegueix a partir de l'encreuament de les dues variables exposades en la taula 7 és el de determinar si el nivell d'ingressos incideix d'alguna manera en la variable relativa al grau de justificació envers l'avortament en casos de perill per a la mare. En primer lloc, convindria destacar que de tota la mostra que ha respost la pregunta proposada en relació a la interrupció de l'embaràs, un 10'1% presenta un nivell baix d'ingressos, un 85'4% d'un nivell mig i un 4'5% amb un nivell d'ingressos alt. El primer que sobta al revisar la taula 7 és que del total de persones que han mostrat una disconformitat absoluta cap a l'avortament en casos de perill per la mare, un 66'7% és de nivell d'ingressos baixos, mentre que el 33'7% restant pertany al nivell d'ingressos mig. Cal destacar, però, que la gran majoria de la població que pertany al nivell d'ingressos baix es localitza en el màxim grau de justificació en casos d'avortament quan hi ha risc de salut per la mare. Per altra banda, el percentatge de població amb ingressos mitjos que valora com a molt justificable l'avortament en el supòsit plantejat és del 86%. Ara bé, en la categoria de resposta relativa al nivell d'ingressos alt, convindria destacar que es produeix una tendència clarament marcada que condiciona la puntuació en la variable relativa a la interrupció de l'embaràs. Del 4'5% de persones amb nivell d'ingressos alt que han respost aquesta pregunta (23 casos), totes elles, a excepció de una, ha valorat com a completament justificable l'avortament en casos de perill per a la mare. Aquest fet podria ser explicat per la condició de classe alta amb un nivell d'estudis també alt que comporta una major conscienciació envers la problemàtica plantejada.

En definitiva, en aquest apartat de l'anàlisi de caire més quantitatiu es pot concloure que el nivell d'ingressos de la població estudiada és un indicador que condiciona la percepció en relació al grau de justificació de l'avortament en casos de perill per a la mare. Concretament, la categoria de ingressos alts intueix una tendència força notable que indica una alta correlació amb una absoluta justificació de la interrupció de l'embaràs.

4.3. Índex d'avortament

Per acabar amb l'anàlisi quantitatiu d'aquest estudi, s'ha optat per crear un índex a partir de les quatre preguntes escalars relatives als diferents supòsits d'avortament demanades en el qüestionari. La utilització d'aquesta tècnica permetrà determinar la valoració mitja que ha puntuat la mostra analitzada envers la qüestió de l'avortament. Val

a dir que per tal de realitzar un estudi amb més profunditat s'ha segmentat la matriu de dades amb la variable de gènere, de manera que es puguin detectar divergències en funció de la mateixa. Així doncs, a continuació s'exposa la taula pertinent a l'anàlisi que es ve de mencionar:

Taula 8: Comparació de l'índex d'avortament i dels estadístics descriptius en funció del gènere

GÈNERE		N	Mínimo	Máximo	Media	Desviación
Femení	V18 NO DESITJAT	376	1	10	9,07	1,921
	V17 VIOLACIÓ	376	1	10	9,80	1,058
	V19 MALFORMACIÓ	374	1	10	9,58	1,295
	V20 PERILL MARE	375	1	10	9,77	1,029
	V21 PENALITZACIÓ	377	1	10	1,64	1,999
	AVORTAMENT					
	INDEX_AVORTAMENT	376	3,75	10,00	9,4701	,95652
	N válido (por lista)	374				
Masculí	V18 NO DESITJAT	134	1	10	8,75	2,182
	V17 VIOLACIÓ	133	1	10	9,67	1,229
	V19 MALFORMACIÓ	134	1	10	9,28	1,737
	V20 PERILL MARE	134	1	10	9,76	,975
	V21 PENALITZACIÓ	134	1	10	2,28	2,774
	AVORTAMENT					
	INDEX_AVORTAMENT	134	3,25	10,00	9,2189	1,29868
	N válido (por lista)	133				

Font: Elaboració pròpia a partir de SPSS

Com es pot comprovar en la taula presentada, en general el gènere femení mostra una percepció més positiva que el masculí envers els supòsits d'avortament plantejats. En el cas de la variable relativa a l'embaràs no desitjat, les dones puntuen 0'32 punts per sobre de la mitja dels homes, amb un 9'07 i 8'75 de mitja respectivament. Pel que fa a l'avortament en els casos de violació, la distància es redueix fins als 0'13 punts, amb una mitja de 9'8 per al gènere femení i de 9'67 per al masculí. Seguidament, en relació al

supòsit de malformació, es pot afirmar que les dones presenten una major sensibilització amb una mitja de 9'58, en detriment de la dels homes que es troba 0'3 punts per sota amb un valor de 9'28. En el següent cas es constata que la distància entre les mitges és la més reduïda, amb una diferència de 0'01 punts, on les dones puntuen amb un 9'77 en el supòsit de perill per la mare en un avortament, mentre que els homes ho fan amb un 9'76. En darrera instància, es comprova que les dones critiquen més l'actual legislació envers l'avortament, puntuant una mitja de 1'64 punts en la variable relativa al grau de justificació per la penalització de la interrupció de l'embaràs a Andorra (on 1 indicava gens justificable i 10 molt justificable). En canvi, el gènere masculí obté una puntuació més alta i és mostra més benèvol amb la vigent regulació, puntuant un 2'28 de mitja. Finalment, per acabar amb l'anàlisi de la taula 8, convindria destacar que també es produeix la mateixa tendència que es ve demostrant en l'índex originat, accentuant la sensibilització de les dones en relació a la qüestió de l'avortament. Destaca la diferència de 0'25 punts entre ambdós gèneres, amb una mitja de 9'47 per al gènere femení i de 9'21 per al masculí.

En resum, després de la realització de l'índex a partir de les preguntes escalars relatives als quatre casos d'avortament proposats en el qüestionari, es pot afirmar que les dones de la mostra analitzada mostren un major grau de consideració envers la qüestió de la interrupció de l'embaràs i que majoritàriament, reclamen un canvi que reconegui el seu dret a gestionar el seu propi cos, alliberades de les connotacions patriarcals, religioses i conservadores que predominen en la legislació andorrana referent a l'avortament. Aquest fet que reafirma el que es venia d'analitzar en la taula 4 de l'apartat 4.2, també podria ser explicat per qüestions biològiques que impedeixen a l'home posar-se en el lloc de la dona i entendre quin és el dolor que suposa un avortament. Ara bé, els valors patriarcals que emanen de les societats capitalistes occidentals també juguen un paper molt important a l'hora de condicionar aquesta percepció envers la interrupció de l'embaràs, on les dones lluiten tot reivindicant una sexualitat independent de les funcions de reproducció i maternitat (Touraine, 2005).

4.4. Anàlisi de les entrevistes

En aquest apartat es desenvolupa l'anàlisi de caire qualitatiu que permetrà representar l'escenari amb el qual es troben les dones d'Andorra en accedir a un avortament. Paral·lelament, es mirarà d'exposar les sensacions viscudes durant el

transcurs d'aquest període. D'una banda, s'ha realitzat una entrevista a una noia que es va veure obligada a avortar als 18 anys per una malformació al fetus que més tard, va suposar un perill per ella mateixa. Evidentment, va haver de marxar del país per poder dur a terme el procés de forma segura en un centre especialitzat sense rebre represàlies. Malauradament, les institucions andorranes es van assabentar que havia passat per un avortament, de manera que va ser jutjada per intent d'homicidi i condemnada a quatre anys de presó condicional. Així doncs, el seu testimoni servirà per descriure els processos als quals va ser sotmesa i aquelles percepcions viscudes durant la interrupció de l'embaràs, tot considerant el costos morals, físics i econòmics que va haver de pagar. Altrament, l'entrevista realitzada a la Vanessa Mendoza Cortés, presidenta del grup feminista Stop Violències Andorra, servirà per representar el paper que juguen les institucions andorranes dins el marc de l'avortament per tal d'evidenciar una manca d'infraestructura política que faci front a la situació exposada. A més, servirà per reconèixer el rol que pren el col·lectiu feminista al país, substituint als serveis socials andorrans mitjançant accions com l'acompanyament en qüestions de violència de gènere i avortament. El fet d'entrevistar a una psicòloga social especialista en la temàtica i que ha treballat a primera línia en casos d'avortament comporta un gran al·licient per a l'estudi que es proposa.

Abans de profunditzar amb l'anàlisi de les entrevistes convindria destacar que per tal de realitzar un estudi organitzat s'han dissenyat tres dimensions que permetran diferenciar el procés de l'avortament (purament descriptiva), la percepció personal (recull de sentiments i opinions subjectives) i el paper jugat per les institucions andorranes (també com a dimensió descriptiva). Finalment, es recullen un seguit de suggeriments proposats per les entrevistades que apunten cap a un canvi de la Constitució i reivindiquen un reconeixement envers la gestió corporal de la dona. Així doncs, a continuació es presenta el relat de la primera entrevistada, el qual serà comentat i analitzat amb les aportacions fetes per la Vanessa Mendoza Cortés.

Després de mantenir relacions sexuals sense precaució (*"no tinc cap problema en reconèixer-ho"*), als 18 anys es va quedar embarassada d'un nadó. Sempre havia parlat amb la seva tieta que si mai tenia una filla li donaria, de manera que després de discutir-ho detingudament i acordar que la mateixa tieta se'n cuidaria, va decidir continuar amb el procés de gestació. Una vegada fetes les examinacions pertinents, la ginecòloga li va confirmar que estava embarassada de 14 setmanes, afirmant que tot estava en ordre, no

s'havia de patir per res. No obstant, al cap d'uns dies va començar a sentir un dolor molt fort a l'estomac i es va adonar que estava sagnant considerablement per la vagina, de manera que es va dirigir cap a l'hospital d'Andorra perquè l'atenguessin, on li van explicar que el fetus presentava una malformació coneguda amb el nom de *Síndrome d'Andy Walker*, una anomalia congènita que es caracteritza per la presència d'hidrocefàlia, alteracions en el desenvolupament del vermis cerebel·lós i la dilatació quística del quart ventricle. Després de rebre la notícia, va informar a la seva tieta sobre quina era la situació i va anar a un altra especialista per obtenir una segona opinió, la qual li va confirmar la veracitat del primer diagnòstic a més de detectar una nova malformació latent en el fetus, aquesta vegada era *Síndrome de Down*. Seguidament, el seu metge referent li va aconsellar avortar i es va dirigir cap a l'Hospital Clínic de Barcelona, evidentment, sense que l'Estat ni cap altra institució del país en sabés res, fugint de les possibles represàlies que podria suposar per a ella el fet d'avortar. Una vegada desplaçada a Barcelona, destacant que el seu pare va a haver de costejar el trajecte i la estada (*"sort del meu pare"*), li van confirmar que hi havia altes probabilitats de que es desenvolupessin símptomes amb un greu risc per a la mare, de manera que calia una intervenció ràpida i eficaç. De fet, li van explicar que com que li havien detectat tan tard, fins i tot hi havia risc de mort per a ella, ja que se li havia destrossat l'úter deixant-la un 95% estèril.

En aquest punt es fa evident una manca de recursos al país destinats a tractar aquests casos. Si l'hospital disposés d'un equipament suficient i digne per tractar aquestes qüestions, molt probablement el primer diagnòstic realitzat a l'entrevistada hagués estat molt més acurat i precís i s'hagués evitat una situació en la que la vida de la mare corria perill. Per a que això sigui possible, convé una resposta contundent per part de les institucions polítiques per contrarestar els efectes que genera l'actual legislació. La creació d'un sistema regulat que vetlli per una interrupció de l'embaràs legal i segura a Andorra suposaria un gran avenç que permetria dotar de recursos i equipaments als serveis públics del país per tal de fer-los eficients. Els països veïns tenen una xarxa de serveis amb una estructura ben regulada que són destinats a la gestió d'aquesta problemàtica. En el cas de Catalunya, cal tenir en compte que quan es tracta d'una situació en la que s'ha d'avortar per qüestions de salut i es porten més de 24 setmanes d'embaràs, la presa de decisió es delega al Consell de Metges de Catalunya, el qual va comunicar que el dia 2 de juny l'entrevistada hauria d'avortar.

Així doncs, arriba el dia de la intervenció. La fan passar a una habitació apartada de la sala d'espera general i li expliquen calmadament quin serà el procés al qual serà sotmesa. Li donen la bata pertinent i ingressa a l'hospital el mateix dia, a un cost de 90€ la jornada. Evidentment, costejat pel seu pare. La operació dura aproximadament unes tres hores i consisteix en fer un petit tall a la panxa a partir del qual s'introdueixen unes pinces per pinçar el cordó umbilical, de manera que el fetus no rebi oxigen i s'acabi produint l'avortament. Una vegada finalitzada la intervenció, la mediquen amb Misoprostol, per madurar el coll de l'úter i Oxitocina, unes hormones que s'utilitzen sovint per provocar les contraccions que faran sortir al fetus. Al cap d'una estona, al voltant de les cinc de la tarda, ja no pot més amb el dolor i demana que li facin l'anestèsia epidural per tal de contrarestar-lo. A les vuit de la tarda, després que amb una petita agulla el metge rebenti la bossa amniòtica, pareix el fetus. Seguidament, es realitza una darrera examinació al cos de l'embrió i es detecta una nova malformació obviada en les anteriors proves. Concretament, se li diagnostica macrocefàlia.

El dia anterior, des de l'Hospital Clínic de Barcelona li van demanar si voldria veure el cos del fetus una vegada realitzada la intervenció. Ella va respondre que no. Per contra, després de la operació el metge li va ensenyar el cos del fetus al·legant que la seva doctora d'Andorra havia exigit que així fos (*"el cos estava ben morat, havia mort a causa d'asfíxia"*). L'episodi que va viure l'entrevistada després d'haver passat per la intervenció, denota el grau de control social que exerceixen les institucions andorranes envers la dona. En les línies precedents s'exposa el relat expressat per la testimoni per tal d'argumentar aquesta afirmació.

La entrevistada presenta un TLP (trastorn de límit de personalitat) que està catalogat com a trastorn psicològic. No obstant, les institucions andorranes consideren aquesta patologia com un trastorn de nivell intel·lectual, de manera que els serveis socials del país prenen un poder de decisió major envers l'individu en certes situacions, com ara bé, en la que es ve d'exposar. El fet de catalogar a l'entrevistada amb un trastorn intel·lectual comporta la delegació del poder de decisió a les autoritats amb la legitimació d'un informe mèdic. En aquest cas, el control social es detecta en les esferes de la política (serveis destinats als casos de trastorn intel·lectual) i la medicina (patologització de trastorns). De fet, abans d'iniciar el procés d'avortament, els serveis socials andorrans ja seguien el cas de l'entrevistada de ben a prop, però en primera instància el seu paper anava destinat a supervisar "el pacte" que tenien amb la seva tieta, qui en un principi se'n

cuidaria del nadó. Va ser la seva ginecòloga la que va informar als serveis socials del cas (*“m’hagués agradat ser jo la primera en comunicar-ho”*) i més endavant, la que va suggerir a l’Hospital Clínic de Barcelona que veiés el cos del fetus i la que, en darrera instància, va denunciar davant la batllia d’Andorra l’avortament pel qual havia passat la testimoni (*“la manera com m’han tractat m’ha fet molt mal, em tractava com una nena petita”*). Així doncs, el 2 de febrer del 2016 va ser jutjada per un tribunal del copríncipat per haver avortat a l’estranger. Al ser menor de 21 anys i no tenir antecedents penals, se li proposaven dues penes reduïdes: vuit mesos de presó incondicional o bé, quatre anys de presó condicional sent sotmesa a un seguiment psicològic i a un implant anticonceptiu. Davant les alternatives proposades va optar per la segona pensant en el canvi que suposaria per a ella i el seu entorn el fet d’ingressar durant vuit mesos en una presó (*“era el millor per mi”*). El control social que emana dels organismes de poder andorrans en el cas exposat es fa perillosament evident (*“em sentia com una delinqüent”*).

La realitat és que després de tot aquest procés, l’entrevistada va engreixar-se fins a pesar 150 quilograms, va deixar de fer l’esport que practicava anteriorment, va començar a fumar i a beure de manera desenfrenada... en definitiva, va entrar en una depressió induïda per l’episodi que venia de viure (*“el trauma influeix, suposo...”*). Altrament, destaca que sempre des de ben petita que ha tingut por a la obscuritat, però que des de l’avortament, aquesta angouxa ha augmentat considerablement. Pel que fa als sentiments expressats durant el procés d’avortament, destaca la divergència d’opinió que l’entrevistada mostra tot comparant el tracte rebut a Barcelona amb el d’Andorra. A l’Hospital Clínic es va sentir informada en tot moment i li van oferir gratuïtament els serveis d’un psicòleg (*“deu-mil vegades millor a Barcelona!”*). En canvi, els serveis andorrans únicament la orientaven cap al part sense tenir en compte el seu estat, condicionant el poder de decisió sobre la seva pròpia gestió corporal.

Per acabar amb l’apartat referent a l’anàlisi qualitatiu, es recullen les percepcions extretes de la conversació mantinguda amb la presidenta de Stop Violències Andorra en relació a la situació actual de l’avortament al país. En primer lloc, convindria destacar que aquest col·lectiu feminista rep de mitja mensual a unes dues dones en situació de violència masclista i el seu paper principal, és el de realitzar un acompanyament eficaç que vetlli per la integritat d’aquestes. Altrament, també dediquen la seva acció a l’acompanyament de dones que hagin d’avortar a l’estranger, a la vegada que reivindiquen de manera activa un canvi respecte el sistema polític vigent. En referència a

la lluita per la legalització d'un avortament legal i segur, el focus d'acció principal es basa en el conveni d'Estambul, un pacte del Consell d'Europa sobre prevenció i lluita envers la violència contra la dona, el qual serà utilitzat de premissa per denunciar la Constitució Andorrana davant el Tribunal europeu en els propers mesos. Per altra banda, les xarxes socials també juguen un paper molt important en la seva estratègia, ja que han servit de mitjà de comunicació a l'hora de posar en contacte a aquelles dones afectades amb la organització, sense haver de patir per possibles represàlies imposades per l'Estat. En aquest cas, l'entrevistada mostra una opinió ben crítica davant l'Estat i el caracteritza com un organisme patriarcal i conservador que manté una lògica feudal vigent que impedeix l'alliberament sexual de les dones a Andorra. Després d'anys d'experiència d'acció feminista i de treballar als serveis socials de Catalunya en relació a qüestions de violència de gènere, se li feia molt difícil desviar la mirada del seu propi país, el qual tenia bastant oblidat per motius professionals. Si bé és cert que s'ha passejat per tots els despatxos de directius i polítics andorrans buscant una solució al respecte, sempre s'ha trobat amb una resposta negativa per part de les institucions polítiques que de fet, l'han acabat estigmatitzant fins a tal punt que en l'actualitat està tenint moltes dificultats per trobar feina al país i fins i tot, ha rebut pressions i amenaces per la seva condició d'activista feminista radical (hooks, 2000). Davant aquesta situació, la presidenta de Stop Violències fa evident la manca d'acció col·lectiva que hi ha al principat d'Andorra en qüestions de gènere a pesar de l'auge viscut en la darrera dècada. De les seves vivències n'extreu una reflexió que apunta cap a una major capacitat d'organització i reivindicació dels col·lectius catalans en detriment dels andorrans, tot reclamant un augment de la intensitat del vincle existent entre els diferents col·lectius. Si s'aconsegueix impregnar l'acció col·lectiva amb el tarannà feminista dels col·lectius de la península, l'eix d'actuació serà molt més potent i en conseqüència, la capacitat organitzativa es veurà reforçada per caminar cap a un marc de reconeixement envers la gestió corporal de la dona.

En conclusió, la reflexió general que s'extreu de l'anàlisi qualitatiu a partir dels relats compartits en aquest apartat és que les institucions polítiques i mèdiques andorranes exerceixen un control social marcat envers la dona, obligant-la a actuar dins els paràmetres de la concepció cristiana del gènere femení. D'altra banda, es constata la manca de voluntat política per tal de reconsiderar l'actual sistema i proposar-ne un de nou que vetlli pels drets de les dones. No obstant, figures com les de la Vanessa marquen un camí a seguir per tal d'eixamplar l'acció col·lectiva al principat, conscienciant a la

població tant local com estrangera de la situació actual en relació a l'avortament. No es pot permetre que casos com els de la primera entrevistada quedin oblidats, on l'Estat ha actuat com a organisme opressor i s'ha desvinculat de la realitat, obligant a desplaçar-se a l'estranger sense assumir cap responsabilitat. En definitiva, es pot afirmar que la criminalització de les dones que passen per un avortament s'utilitza com a eina de control social a l'hora de condicionar la gestió corporal femenina. Cal remarcar, però, que tot i deixar constància del posicionament de les institucions andorranes amb les paraules de l'ex-cap de govern Òscar Ribas Reig, la disponibilitat de temps i recursos no ha permès recollir amb més profunditat aquelles percepcions dels actors contraris a la despenalització de l'avortament de manera que poguessin ser contraposades amb les opinions presentades en aquest treball (provinents del sector de l'activisme), fet que es mirarà de corregir en futures investigacions.

5. Conclusions

El cas de la interrupció de l'embaràs al copríncipat d'Andorra denota el manteniment d'una lògica religiosa (reconeguda en la pròpia constitució) que restringeix la capacitat individual de gestionar el cos femení a l'hora de plantejar-se un avortament, exercint un control social envers la dona que impedeix l'assoliment del seu alliberament sexual. Des de les institucions polítiques, mèdiques i religioses es refusen totes aquelles concepcions que es desmarquin de la premissa cristiana que caracteritza a la dona com un organisme destinat a procrear, dibuixant un escenari en el que es criminalitza al gènere femení per desvincular-se d'aquests valors religiosos. Davant aquesta situació, amb la realització d'aquest estudi s'ha pogut comprovar quins són els efectes provocats per una legislació restrictiva de l'avortament en un país petit i proteccionista com és Andorra, rodejat per grans potències econòmiques amb constitucions que vetllen pel dret a accedir a un avortament legal i segur. És evident que no pot seguir existint un model en el que les dones son criminalitzades pel fet d'avortar, un model en el que es poden produir esdeveniments molt desafortunats per una falta de recursos i d'infraestructura política capaç d'abordar aquesta problemàtica.

Cal un canvi respecte la situació actual al copríncipat que principalment vetlli per una gestió del cos femení alliberada del control social exercit per les institucions de poder, a la vegada que inclogui les preocupacions d'aquells individus reticents a tal configuració, de manera que es tinguin en compte tots els punts de vista que puguin coexistir dins el territori i es pugui oferir una resposta coherent al conflicte. La opinió d'unes cinc-centes persones andorranes apunta cap a una voluntat de reforma on es reguli l'avortament en tots els supòsits per tal que la dona quedi protegida per l'Estat en situacions d'aquesta naturalesa i en conseqüència, tingui la opció d'accedir a la interrupció d'un embaràs de manera legal i segura.

6. Bibliografía

Camisón Goienetxea, Miren. (2016). Feminismo dialógico. Recrearte.

hooks, bell. (2000). El feminismo es para todo el mundo. Traficantes de sueños

Knoch, Jeffrey W. (2001). When parties and Candidates Collide: Citizen Perception of House Candidates' Positions on Abortion. Public Opinion Quarterly, vol. 65.

Lamas, Marta. (2009). La despenalización del aborto en México. Revista Nueva Sociedad N°220.

Mayo Abad, Digna. (2002). Algunos aspectos histórico-sociales del aborto. Revista Cubana de Obstetricia y Ginecología, 28.

Touraine, Alain. (2005). Un nuevo paradigma para comprender el mundo de hoy. Paidós Estado y Sociedad 135.

Zizek, Slavoj. (1998). Reflexiones sobre el multiculturalismo, Bs. As., Paidós. Andrea D'atri (ibídem).

7. Annexes

7.1. Taules de freqüències de les variables nominals i ordinals (ADU):

V1 GÈNERE

		Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
Válido	Altres	6	1,2	1,2	1,2
	Femení	377	72,6	72,9	74,1
	Masculí	134	25,8	25,9	100,0
	Total	517	99,6	100,0	
Perdidos	99 NS/NC	2	,4		
Total		519	100,0		

GÈNERE Recod.

		Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
Válido	Femení	377	72,6	73,8	73,8
	Masculí	134	25,8	26,2	100,0
	Total	511	98,5	100,0	
Perdidos	99 NS/NC	8	1,5		
Total		519	100,0		

V3 NIVELL D'ESTUDIS

		Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
Válido	Educació primària	8	1,5	1,5	1,5
	Educació secundària bàsica (ESO, EGB, Grau Mitjà)	36	6,9	7,0	8,5
	Educació secundària superior (Batxillerat, BUP/COU, BAC, FP Grau Superior)	118	22,7	22,8	31,3
	Universitaris	355	68,4	68,7	100,0
	Total	517	99,6	100,0	
Perdidos	99 NS/NC	2	,4		
Total		519	100,0		

V4 NACIONALITAT

		Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
Válido	Altres	9	1,7	1,7	1,7
	Andorrana	430	82,9	83,3	85,1
	Espanyola	65	12,5	12,6	97,7
	Francesa	6	1,2	1,2	98,8
	Portuguesa	6	1,2	1,2	100,0
	Total	516	99,4	100,0	
Perdidos	99 NS/NC	3	,6		
Total		519	100,0		

V5 LLOC RESIDÈNCIA

		Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
Válido	No	57	11,0	11,0	11,0
	Si	462	89,0	89,0	100,0
	Total	519	100,0	100,0	

V6 CLASSE SOCIAL

		Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
Válido	Classe alta	5	1,0	1,0	1,0
	Classe baixa	14	2,7	2,7	3,7
	Classe mitja	314	60,5	61,6	65,3
	Classe mitja-alta	92	17,7	18,0	83,3
	Classe mitja-baixa	85	16,4	16,7	100,0
	Total	510	98,3	100,0	
Perdidos	99 NS/NC	9	1,7		
Total		519	100,0		

V9 PARTIT VOTAT

		Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
Válido	Andorra Sobirana (Eusebi Nomen)	5	1,0	1,1	1,1
	Demòcrates + Independents (Xavier Espot)	71	13,7	15,4	16,5
	En blanc	18	3,5	3,9	20,3
	Liberals d'Andorra (Jordi Gallardo)	27	5,2	5,8	26,2
	No vaig votar	129	24,9	27,9	54,1
	Partit Socialdemòcrata (Pere López)	185	35,6	40,0	94,2
	Progressistes SDP (Josep Roig)	15	2,9	3,2	97,4
	Terceravia + Unió Laurediana + Independents (Josep Pintat)	10	1,9	2,2	99,6
	Units pel progrés d'Andorra (Alfons Clavera)	2	,4	,4	100,0
	Total	462	89,0	100,0	
Perdidos	99 NS/NC	57	11,0		
Total		519	100,0		

V12 PRÀCTICA RELIGIOSA

		Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
Válido	Mai	364	70,1	70,4	70,4
	Molt sovint	1	,2	,2	70,6
	Poc sovint	145	27,9	28,0	98,6
	Sovint	7	1,3	1,4	100,0
	Total	517	99,6	100,0	
Perdidos	99 NS/NC	2	,4		
Total		519	100,0		

V13 SENTIMENT RELIGIÓS

		Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
Válido	Nega la existència de Déu	121	23,3	24,0	24,0
	No és una persona religiosa (no es planteja la religió)	291	56,1	57,6	81,6
	Una persona religiosa	93	17,9	18,4	100,0
	Total	505	97,3	100,0	
Perdidos	99 NS/NC	14	2,7		
Total		519	100,0		

7.2. Taules de freqüències de les variables escalars (ADU):

V7 NIVELL INGRESSOS

		Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
Válido	1	6	1,2	1,2	1,2
	2	12	2,3	2,3	3,5
	3	34	6,6	6,6	10,1
	4	64	12,3	12,4	22,4
	5	106	20,4	20,5	42,9
	6	136	26,2	26,3	69,2
	7	136	26,2	26,3	95,6
	8	18	3,5	3,5	99,0
	9	4	,8	,8	99,8
	10	1	,2	,2	100,0
	Total	517	99,6	100,0	
Perdidos	99 NS/NC	2	,4		
Total		519	100,0		

V7r Ingressos_R

		Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
Válido	1 Baixos	52	10,0	10,1	10,1
	2 Mitjans	442	85,2	85,5	95,6
	3 Alts	23	4,4	4,4	100,0
	Total	517	99,6	100,0	
Perdidos	Sistema	2	,4		
Total		519	100,0		

V8 IDEOLOGIA

		Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
Válido	1	89	17,1	17,4	17,4
	2	68	13,1	13,3	30,7
	3	122	23,5	23,9	54,6
	4	52	10,0	10,2	64,8
	5	79	15,2	15,5	80,2
	6	41	7,9	8,0	88,3
	7	29	5,6	5,7	93,9
	8	21	4,0	4,1	98,0
	9	4	,8	,8	98,8
	10	6	1,2	1,2	100,0
	Total	511	98,5	100,0	
Perdidos	99 NS/NC	4	,8		
	Sistema	4	,8		
	Total	8	1,5		
Total		519	100,0		

V8r Ideologia_R

		Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
Válido	1 Esquerra	157	30,3	30,7	30,7
	2 Centre-esquerra	174	33,5	34,1	64,8
	3 Centre	120	23,1	23,5	88,3
	4 Centre-dreta	50	9,6	9,8	98,0
	5 Dreta	10	1,9	2,0	100,0
	Total	511	98,5	100,0	
Perdidos	Sistema	8	1,5		
Total		519	100,0		

V10 BISBE

		Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
Válido	1	268	51,6	51,7	51,7
	2	45	8,7	8,7	60,4
	3	55	10,6	10,6	71,0
	4	27	5,2	5,2	76,3
	5	57	11,0	11,0	87,3
	6	14	2,7	2,7	90,0
	7	12	2,3	2,3	92,3
	8	16	3,1	3,1	95,4
	9	7	1,3	1,4	96,7
	10	17	3,3	3,3	100,0
	Total	518	99,8	100,0	
Perdidos	99 NS/NC	1	,2		
Total		519	100,0		

V11 MACRON

		Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
Válido	1	177	34,1	34,2	34,2
	2	49	9,4	9,5	43,7
	3	46	8,9	8,9	52,6
	4	39	7,5	7,5	60,2
	5	80	15,4	15,5	75,6
	6	33	6,4	6,4	82,0
	7	31	6,0	6,0	88,0
	8	38	7,3	7,4	95,4
	9	8	1,5	1,5	96,9
	10	16	3,1	3,1	100,0
	Total	517	99,6	100,0	
Perdidos	99 NS/NC	2	,4		
Total		519	100,0		

V14 VIOLÈNCIA MASCLISTA

		Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
Válido	1	506	97,5	97,5	97,5
	2	5	1,0	1,0	98,5
	3	2	,4	,4	98,8
	4	1	,2	,2	99,0
	5	1	,2	,2	99,2
	8	1	,2	,2	99,4
	10	3	,6	,6	100,0
	Total	519	100,0	100,0	

V15 DESIGUALTATS LABORALS

		Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
Válido	1	499	96,1	96,7	96,7
	2	3	,6	,6	97,3
	3	5	1,0	1,0	98,3
	4	1	,2	,2	98,4
	5	4	,8	,8	99,2
	6	1	,2	,2	99,4
	10	3	,6	,6	100,0
	Total	516	99,4	100,0	
Perdidos	Sistema	3	,6		
Total		519	100,0		

V16 MATRIMONI MATEIX SEXE

		Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
Válido	1	8	1,5	1,5	1,5
	2	1	,2	,2	1,7
	3	4	,8	,8	2,5
	4	3	,6	,6	3,1
	5	20	3,9	3,9	7,0
	6	8	1,5	1,5	8,5
	7	12	2,3	2,3	10,8
	8	22	4,2	4,3	15,1
	9	10	1,9	1,9	17,0
	10	429	82,7	83,0	100,0
	Total	517	99,6	100,0	
Perdidos	99 NS/NC	1	,2		
	Sistema	1	,2		
	Total	2	,4		
Total		519	100,0		

V17 VIOLACIÓ

		Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
Válido	1 1	4	,8	,8	,8
	3 3	2	,4	,4	1,2
	5 5	5	1,0	1,0	2,1
	6 6	2	,4	,4	2,5
	7 7	3	,6	,6	3,1
	8 8	8	1,5	1,5	4,6
	9 9	11	2,1	2,1	6,8
	10 10	482	92,9	93,2	100,0
	Total	517	99,6	100,0	
Perdidos	99 NS/NC	2	,4		
Total		519	100,0		

V18 NO DESITJAT

		Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
Válido	1	11	2,1	2,1	2,1
	2	4	,8	,8	2,9
	3	2	,4	,4	3,3
	4	4	,8	,8	4,1
	5	22	4,2	4,2	8,3
	6	15	2,9	2,9	11,2
	7	21	4,0	4,1	15,3
	8	37	7,1	7,1	22,4
	9	44	8,5	8,5	30,9
	10	358	69,0	69,1	100,0
	Total	518	99,8	100,0	
Perdidos	99 NS/NC	1	,2		
Total		519	100,0		

V19 MALFORMACIÓ

		Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
Válido	1	5	1,0	1,0	1,0
	2	1	,2	,2	1,2
	3	2	,4	,4	1,6
	4	1	,2	,2	1,7
	5	10	1,9	1,9	3,7
	6	5	1,0	1,0	4,7
	7	13	2,5	2,5	7,2
	8	23	4,4	4,5	11,6
	9	29	5,6	5,6	17,2
	10	427	82,3	82,8	100,0
	Total	516	99,4	100,0	
Perdidos	99 NS/NC	3	,6		
Total		519	100,0		

V20 PERILL MARE

		Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
Válido	1	3	,6	,6	,6
	3	1	,2	,2	,8
	5	6	1,2	1,2	1,9
	6	1	,2	,2	2,1
	7	3	,6	,6	2,7
	8	12	2,3	2,3	5,0
	9	16	3,1	3,1	8,1
	10	475	91,5	91,9	100,0
	Total	517	99,6	100,0	
Perdidos	99 NS/NC	2	,4		
Total		519	100,0		

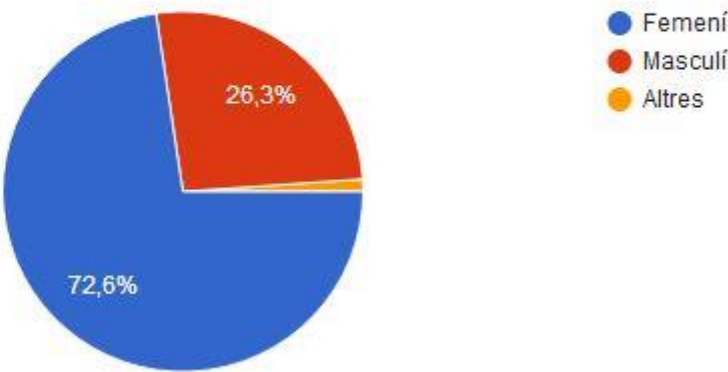
V21 PENALITZACIÓ AVORTAMENT

		Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
Válido	1	432	83,2	83,2	83,2
	2	20	3,9	3,9	87,1
	3	15	2,9	2,9	90,0
	4	3	,6	,6	90,6
	5	12	2,3	2,3	92,9
	6	2	,4	,4	93,3
	7	2	,4	,4	93,6
	8	6	1,2	1,2	94,8
	10	27	5,2	5,2	100,0
	Total	519	100,0	100,0	

7.3. Gràfics obtinguts mitjançant la plataforma *GoogleDocs*:

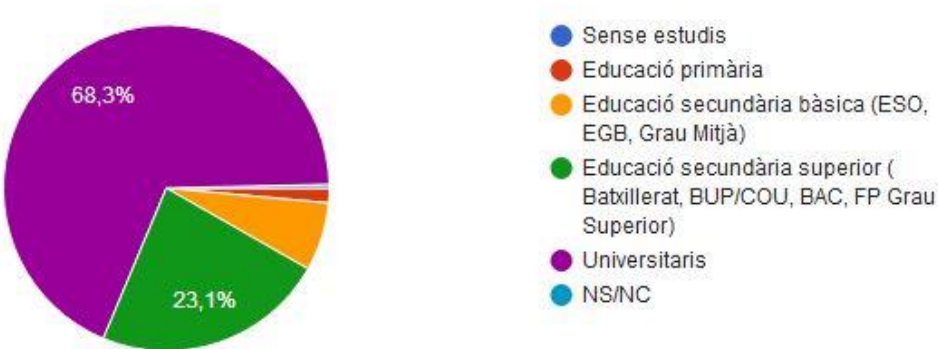
Gènere

544 respuestas

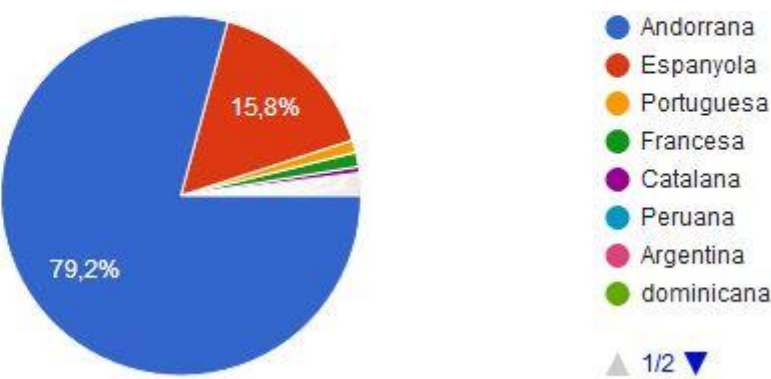
Nivell d'estudis

546 respuestas

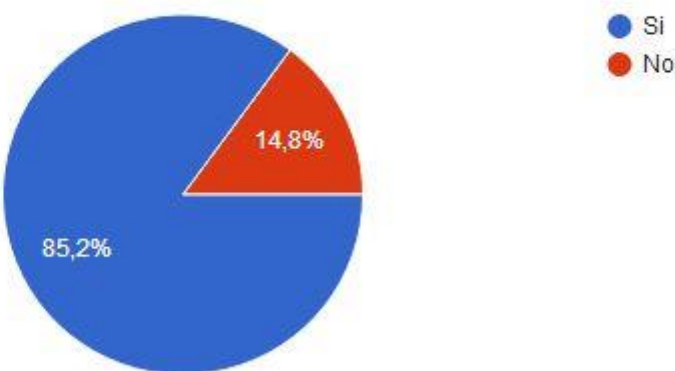
Nacionalitat

543 respuestas

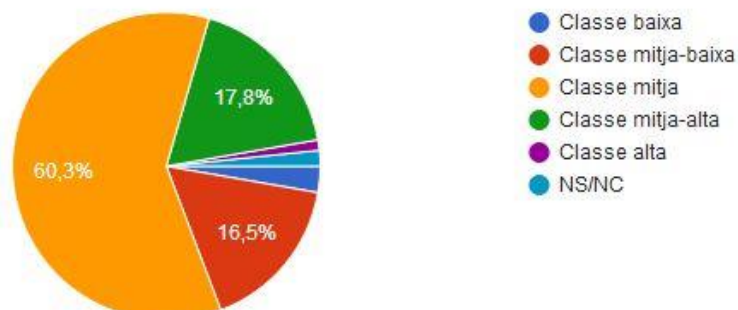
Actualment viu a Andorra?

546 respuestas

Sovint, la gent es defineix a sí mateixa com a membre de la classe mitja, classe alta, classe baixa... Com es definiria a sí mateixa?

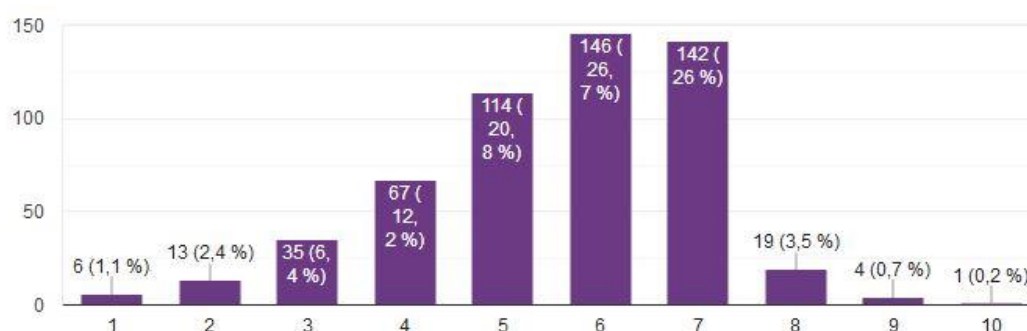
546 respuestas

A continuació es mostra una escala d'ingressos en la que 1 indica el grup d'ingressos més baix i 10 el grup d'ingressos més alt d'Andorra. Podria especificar en quin grup està la seva llar? (Tenint en compte tots els sous, pensions i d'altres ingressos).

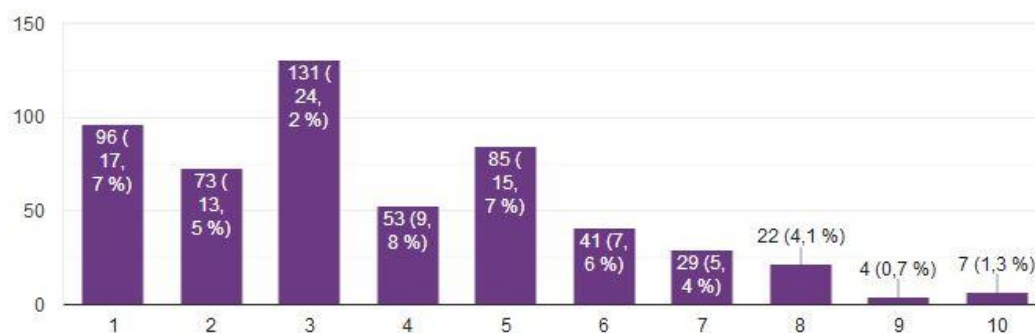

547 respuestas

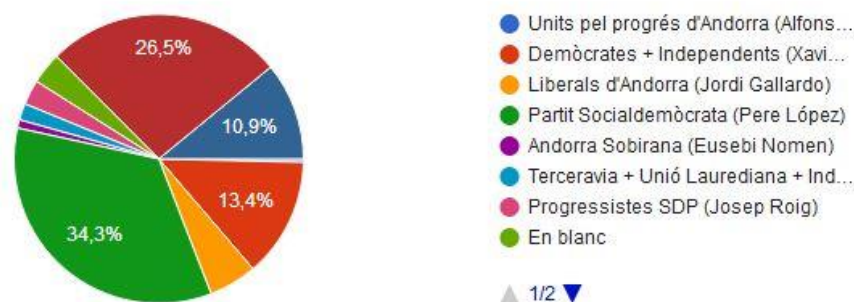
En termes polítics sovint es parla d'esquerreres i de dretes. Dins de la següent escala, on es situaria el seu punt de vista en general?

541 respuestas

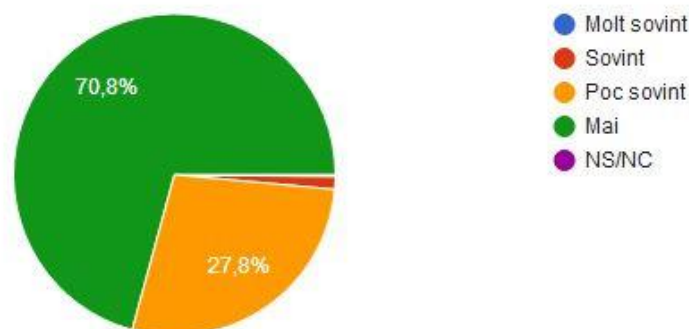
A quin partit va votar en les darreres eleccions?

539 respuestas

Amb quina freqüència assisteix a esdeveniments religiosos? (Sense tenir en compte bodes, batejos, funerals o d'altres actes semblants).

544 respuestas

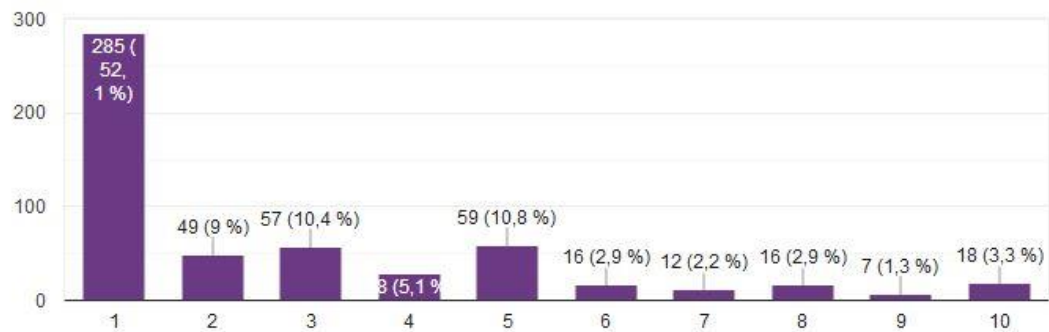
Independentment de si assisteix a oficis religiosos o no, diria que vostè és...

532 respuestas

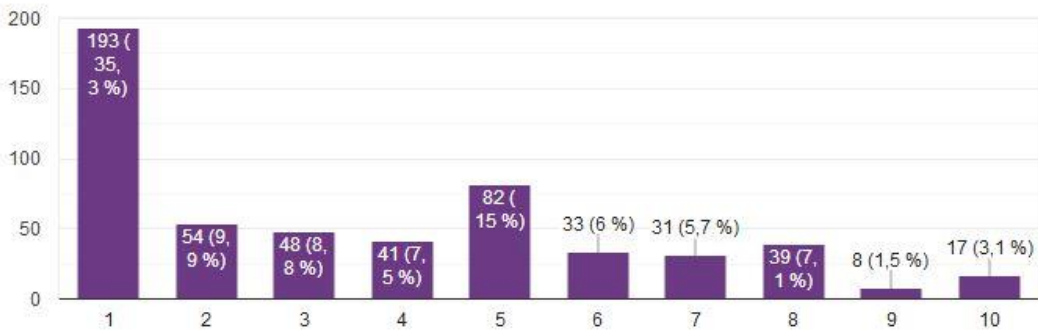
En una escala de l'1 al 10, on 1 indica gens de reconeixement i 10 reconeixement absolut, podria indicar quin grau de reconeixement sent envers la figura del copríncep episcopal? (Bisbe de la Seu d'Urgell Joan-Enric Vives i Sicília).

547 respuestas

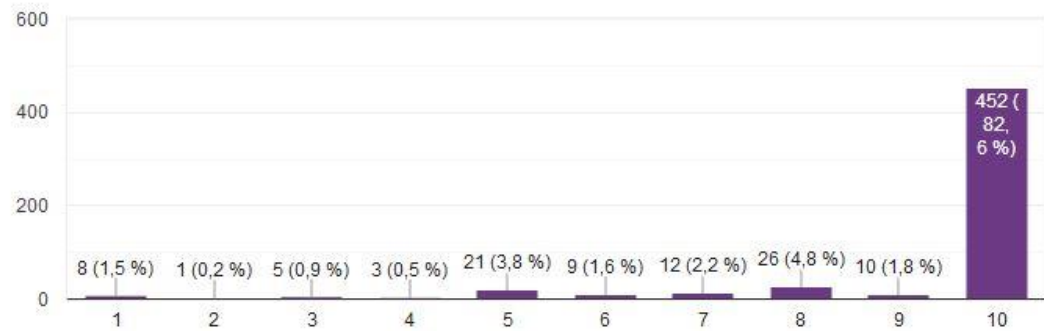
I en relació a la figura del copríncep francès? (President de la República Francesa Emmanuel Macron).

546 respuestas

Podria indicar en la següent escala en quin grau creu que és justificable que dues persones del mateix sexe contraguin matrimoni?

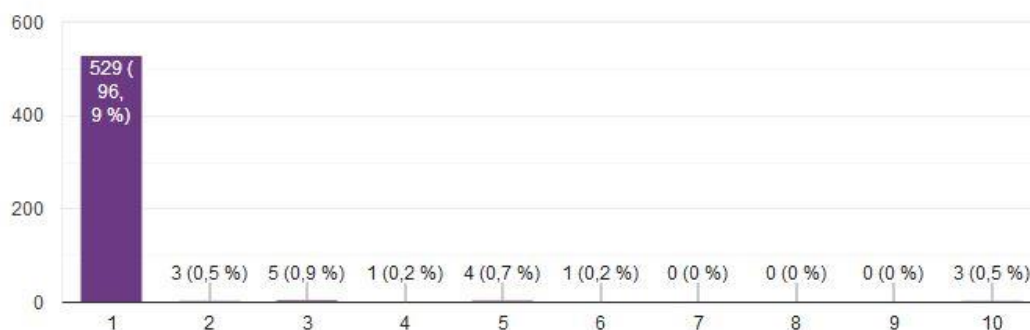
547 respuestas

Podria indicar en la següent escala en quin grau creu que és justificable que un home cobri més que una dona per realitzar una mateixa feina?

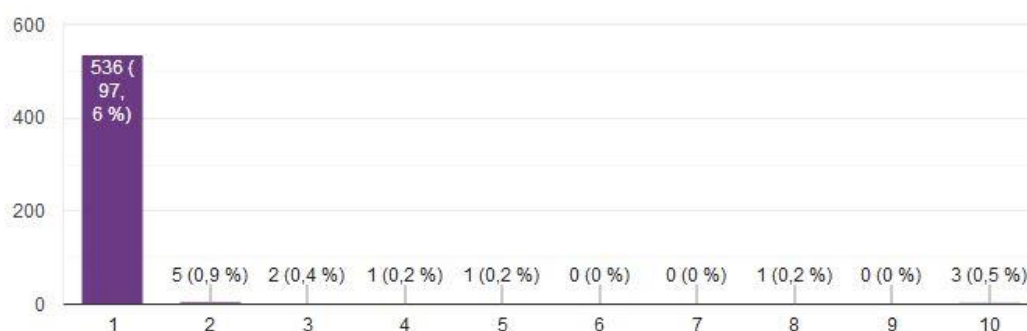

546 respuestas

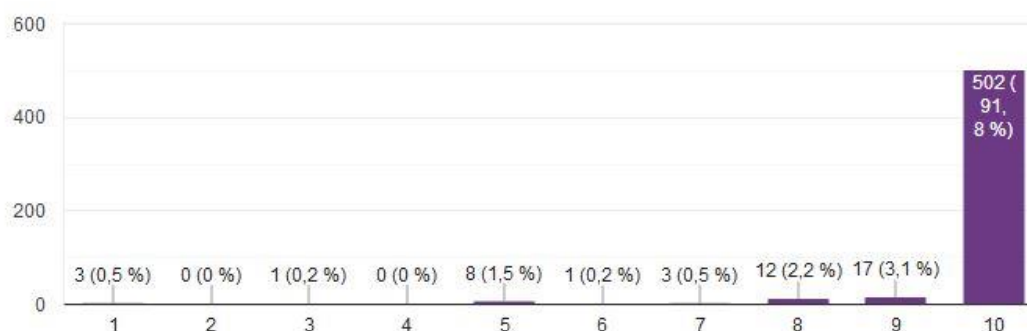
Podria indicar en la següent escala de l'1 al 10 en quin grau creu que és justificable que un home pegui a una dona?

549 respuestas

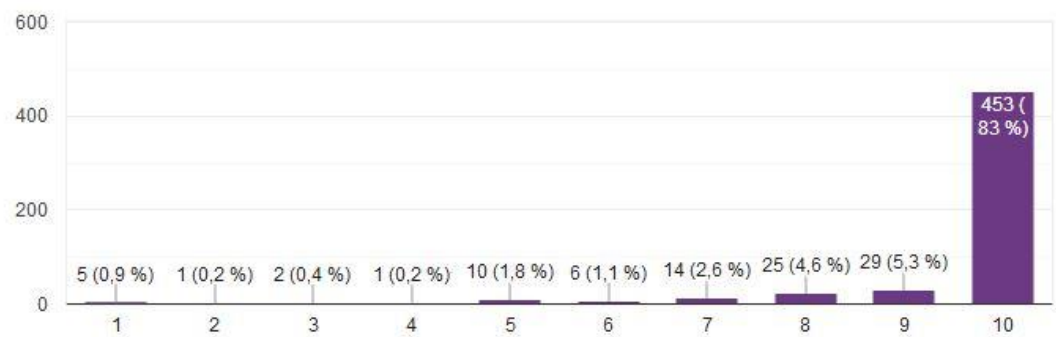
Podria indicar en la següent escala en quin grau creu que és justificable l'avortament en casos de perill per a la mare?

547 respuestas

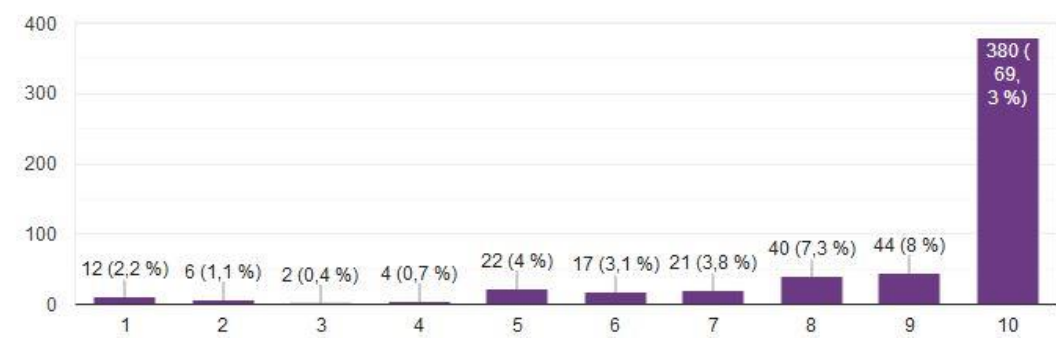
Podria indicar en la següent escala en quin grau creu que és justificable la interrupció de l'embaràs en casos de malformació del fetus?

546 respuestas

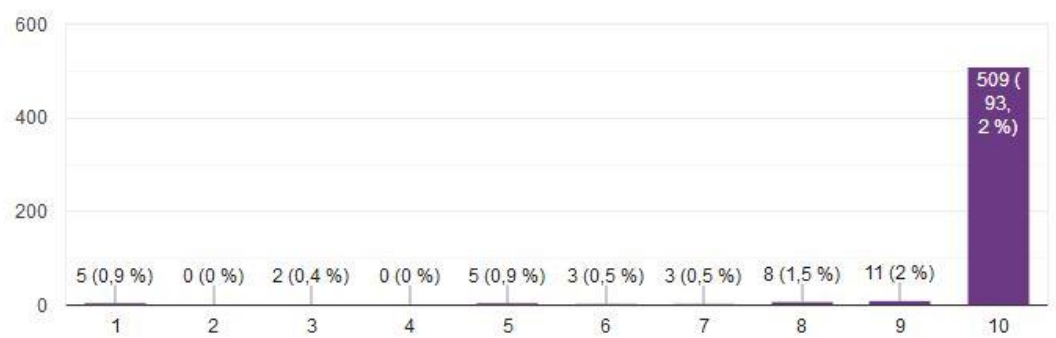
Podria indicar en la següent escala en quin grau creu que és justificable la interrupció de la gestació en casos d'embaràs no desitjat?

548 respuestas

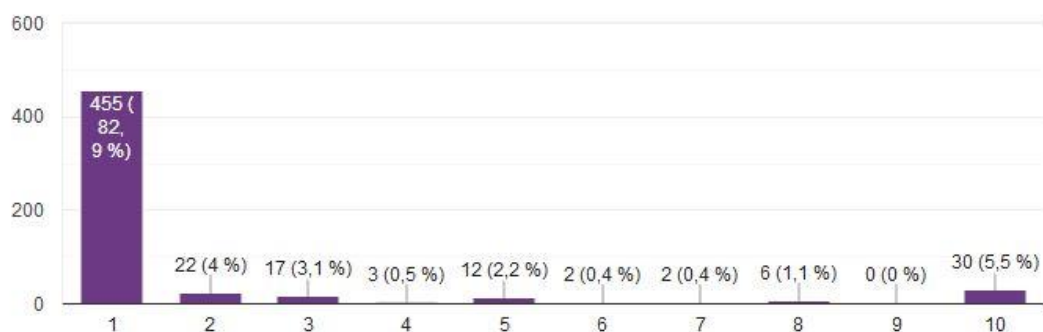
Podria indicar en la següent escala en quin grau creu que és justificable la interrupció de l'embaràs en casos de violació?

546 respuestas

En quin grau creu que és justificable que estigui penada la interrupció de l'embaràs a Andorra?

549 respuestas

7.4. Mapa mundial de l'avortament:

